

O așezare aparținând epocii bronzului târziu descoperită la Ilișua (com. Uriu, jud. Bistrița-Năsăud)

Adrian SOCACI

Cuvinte cheie: Transilvania, Ilișua, Epoca Bronzului, așezare, material arheologic.

Keywords: Transylvania, Ilișua, Bronze age, settlement, archaeological material.

Localitatea Ilișua (com. Uriu) (fig. 1) este situată geografic pe cursul inferior al râului Ilișua, afluent al Someșului Mare. În primăvara anului 2009, în punctul topografic „Podoraucă” (fig. 2/a), cu ocazia plantării unor pomi fructiferi în vederea amenajării unei livezi, pe terenul lui M. Socaci au apărut în mai multe gropi fragmente ceramice¹. Fiind informat despre această descoperire², am făcut o recunoaștere a locului, unde am constatat că ceramica era de factură grosieră, decorată cu striuri, în tehnica „*besenstricht*”. Materialul ceramic, prelevat de pe teren, a fost examinat apoi la Cluj de dr. Fl. Gogâltan, care, interesat de descoperire, mi-a propus o periegheză în acel punct.

Cercetările noastre s-au desfășurat, datorită vremii nefavorabile, doar în cursul lunii mai a aceluiași an. Atunci am fost plăcut surprinși de faptul că pe un teren arat recent, proprietatea lui I. Râpan, aflat în vecinătatea celui pe care am făcut prima descoperire, se afla ceramică preistorică abundentă, indiciu clar al unei așezări. Cu această ocazie, a fost bine delimitată vizual o parte a așezării preistorice, care avea o formă neregulată, dar clar conturată, solul brun-închis fiind distinct de restul arăturii, un pământ lutos (fig. 2/b).

Din punct de vedere morfologic, zona Uriu-Ilișua este încadrată în Depresiunea Breaza, având ca unitate de relief dealurile Ciceului. Așezarea este amplasată în lunca înaltă a râului Ilișua, la circa 300 de m nord de confluența acestuia cu un mic pîrâu, care curge dinspre Valea Hășmașului (fig. 3/a). Micul fir de apă a săpat în decursul timpului în teren o albie adâncă, râpoasă. În apropiere, pe malul stîng al acestuia, pe o terasă cu o pantă lină, ușor înclinată înspre râul Ilișua, se află așezarea. În cursul perieghezei a fost adunată ceramică care oferea indicii cu privire la formele de vase din care putea proveni, cât și în ceea ce privește decorul lor. La o primă evaluare, pe baza acestor caracteristici ele păreau să facă parte din repertoriul culturilor Suciului de Sus și Wietenberg (pl. I-XV).

Materialul arheologic este unitar din punctul de vedere al încadrării cronologice, aspect stabilit ca urmare a unui mic sondaj arheologic de aproximativ 30 X 30 cm, efectuat de către dr. Fl. Gogâltan pe terenul lui I. Râpan. Am constatat astfel că stratul de cultură este consistent și are o grosime de circa 20-30 cm. S-a observat un singur nivel de locuire, iar partea superioară a acestuia începe de la nivelul de călcare actual, așezarea fiind afectată în mod sigur de lucrările cu plugul adânc. În schimb, pe terenul lui M. Socaci, profilul gropilor executate pentru plantarea livezii, a oferit o stratigrafie diferită, cu un strat de cultură sărăcăcios.

Repartiția ceramicii variază în diferitele puncte ale așezării preistorice. În partea sudică și estică a așezării, pe terenurile lui M. Socaci și I. Fetti apar sporadic fragmente ceramice din specia grosieră, ornamentate cu

1 Mulțumim pe această cale domnului dr. C. Gaiu de la Muzeul Județean Bistrița, care ne-a oferit sprijinul pentru prelucrarea materialului arheologic, și domnului dr. Fl. Gogâltan de la I.A.I.A. Cluj-Napoca pentru observații, sugestii și bibliografie.

2 Acest articol constituie o parte din lucrarea de disertație a autorului, intitulată „Contribuții la bronzul târziu din Bazinul Someșului Mare”, care a fost susținută în anul 2010 la Facultatea de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Adrian SOCACI

Uriu, Bistrița-Năsăud

e-mail: adrianszakacs@yahoo.com

striuri. O altă situație se prezintă însă în partea vestică, unde pe terenul lui I. Râpan, fragmentele de vase erau consistente, iar tehnica de decorare diversă: striuri, motive geometrice (romburi, hașuri, rețea sub formă de plasă, crucea Wietenberg), caneluri și motive în relief (mai ales brâuri organice). Pe acest amplasament credem că era zona centrală a așezării, cu locuințe construite la suprafața solului, fapt dovedit de prezența unor bulgări de chirpici cu urme de impresiuni de nuiele.

În urma cercetării de suprafață, pe baza ceramicii răspândite pe teren, am perimetrat așezarea (ulterior și cu GPS-ul)³. Am constatat că așezarea se întinde pe o suprafață destul de mare, de câteva sute de metri lungime, cu o lățime variabilă (fig. 3/b). Este o așezare deschisă, nu prezintă urme de fortificare, eventual fruntea de terasă aflată în partea nordică a acesteia să fi servit ca punct de observație a întregii zone. În rest poziționarea ei includea, credem, rațiuni de subzistență, de exploatare a terenului agricol. Întrucât această descoperire se află aproape la granița administrativ-teritorială dintre Uriu și Ilișua, nu excludem posibilitatea unei contemporaneități cu locuirile și descoperirile certe de epoca bronzului târziu și ale perioadei următoare, din ambele localități, așa că am considerat utilă redarea acestora pe o hartă (fig. 3/c); una se află înspre est, la circa 1 km, în punctul „Vicinal” (Castru), alta la aproximativ 300 m nord de această așezare⁴, iar a treia la Uriu, la circa 1,8 km vest, în punctul „Între drumuri”⁵; în sfârșit, tot la Uriu, a fost semnalat la începutul secolului al XX-lea celebrul depozit de bronzuri, în locul de hotar „Kövecses dűlő” („Mezuină pietroasă”)⁶, care avea ca extremitate estică Valea Hășmașului, unde au fost descoperite unelte preistorice și o așezare⁷.

Categoriile principale ale ceramicii din acest punct fac parte din speciile cunoscute: grosiere, semifine și fine, ușor de departajat, pe baza degresantului folosit, suprafața exterioară a vaselor având de suferit ca urmare a compoziției calitative a acestor paste. Fragmentele ceramice au culori diferite, rezultate în urma tratamentelor termice diferite la care au fost supuse. Culorile predominante sunt în general cărămiziu, cărămiziu-închis, cenușiu cu nuanțe închise, deschise sau roșiatic. Menționăm că ele au o ardere bună, ceea ce denotă că olarii din această așezare erau preocupați ca vasele să aibă o rezistență ridicată, pentru a putea fi utilizate cât mai mult timp. Fragmentele arse oxidant și cele arse în atmosferă reducătoare se află în proporții aproximativ egale.

Catalogul materialului arheologic

În cursul cercetării de suprafață au fost adunate 220 de fragmente ceramice și o unealtă din silex. În catalog am descris doar 113 fragmente ceramice și unealta de silex (pl. XV/2). Fragmentele au fost analizate, desenate și prelucrate digital pentru a surprinde caracteristicile de bază: forma vasului (acolo unde există elemente definitorii ale acestuia), pasta, culoarea, degresantul, decorul și arderea. Fragmentele ceramice care au fost excluse din această analiză, erau de regulă atipice, ornamentate cu striuri sau fără decor și nu pot furniza decât eventual informații statistice.

1. Fragment de buză (pl. I/1), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza teșită oblic spre interior, ornamentată cu alveole; ardere în atmosferă oxidantă.

2. Fragment de vas (buză și corp) (pl. I/2), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza teșită oblic spre interior; gâtul arcuit, corpul bombat, bitronconic, ornamentat pe gât cu incizii oblice; ardere în atmosferă reducătoare.

3. Fragment de vas (buză și corp) (pl. I/3), pastă grosieră, cenușie, degresant-nisip cu bobul mare; buza evazată, muchia profilată; corpul ușor arcuit, ornamentat cu striuri; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

4. Fragment de vas (buză și corp) (pl. I/4), pastă semifină, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, gâtul conic; corpul cu pereți aproape drepecți, fără ornamente; ardere în atmosferă oxidantă.

3 Această operațiune s-a desfășurat în toamna anului 2011, fiind efectuată de către dr. G. Cupcea și dr. F. Marcu, cărora le mulțumesc pentru acest demers.

4 Din grădina lui I. Fetti, situată la nord de șoseaua Uriu-Târlișua, tot în primăvara anului 2009, am adunat ceramică hallstatiană timpurie. Fragmentele se află acum la I.A.I.A. Cluj; sunt nepublicabile, dar credem că provin dintr-o așezare.

5 Kacsó 2009, 14.

6 Roska 1932, 77-79. În opinia mea, locul de descoperire indicat în Vlása (1973, 19, nota 16) și Kacsó (2009, 10, 14) este inexact. Asta, deoarece pe hărțile maghiare aflate la biroul cadastral de la Uriu, „Kövecses dűlő” se referă la un punct topografic care, la începutul secolului al XX-lea, îngloba o mare parte din nord-estul localității.

7 Martian 1909, nr. 181; Marțian 1920, 41, nr. 717; Roska 1942, 87.

5. Fragment de vas (buză și corp) (pl. I/5), pastă grosieră, cenușiu-roșiatică, degresant-nisip cu bobul mare și ceramică pisată; gura ușor evazată, buza teșită oblic spre interior, ornamentată cu impresiuni în relief; corpul tronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă reducătoare.

6. Fragment de vas (buză și corp) (pl. II/1), pastă semifină, cafenie, degresant-nisip cu bobul mic; gura ușor evazată; corpul bombat, neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

7. Fragment de vas (buză și corp) (pl. II/2), pastă semifină, roșie, semifină, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată; corpul cu pereți aproape drepți, puțin arcuiți, ornamentat cu striuri verticale; ardere în atmosferă oxidantă.

8. Fragment de vas (buză și corp) (pl. II/3), pastă grosieră, gri-deschis, degresant-nisip cu bobul mare și pietricele; gura evazată, buza ornamentată cu alveole rotunde; corpul arcuit spre interior, fără ornamente; ardere în atmosferă reducătoare.

9. Fragment de vas (buză și corp) (pl. II/4), pastă semifină, cenușie-negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, corpul aproape drept, neornamentat; ardere în atmosferă reducătoare.

10. Fragment de vas (buză și corp) (pl. II/5), pastă grosieră, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare și pietricele mărunte; gura evazată, buza arcuită spre interior cu muchia retezată; gâtul scurt, corpul bombat, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

11. Fragment de vas (buză și corp) (pl. III/1), pastă fină, negricioasă, degresant-nisip cu bobul fin; buza teșită oblic spre interior; corpul bombat, ornamentat cu nervuri; ardere în atmosferă reducătoare.

12. Fragment de vas (buză și corp) (pl. III/2), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza ornamentată cu impresiuni triunghiulare; gâtul conic, corpul ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă reducătoare.

13. Fragment de vas (buză și corp) (pl. III/3), pastă grosieră, roșiatică, degresant-nisip cu bobul mare și ceramică pisată; buza dreaptă, corpul bombat, fără ornamente; ardere în atmosferă oxidantă.

14. Fragment de vas (buză și corp) (pl. III/4), pastă semifină, roșiatică, degresant-nisip cu bobul mic; gura ușor evazată, buza dreaptă; gâtul scurt, conic la baza căruia este dispusă o toartă; corpul bombat, ornamentat cu nervuri dispuse oblic; ardere în atmosferă oxidantă, cu urme de ardere secundară în zona toartei.

15. Fragment de buză (pl. III/5), pastă semifină, cenușiu-negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic și ceramică pisată; gura evazată, buza teșită oblic în interior; corpul ușor arcuit spre exterior, ornamentat fin cu striuri verticale; ardere relativ bună, în atmosferă reducătoare.

16. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IV/1), pastă semifină, cafenie, degresant-nisip cu bobul mic; buza teșită oblic spre interior, corpul cu pereți drepți; buza ornamentată în exterior cu impresiuni în relief; corpul decorat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

17. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IV/2), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; buza rotunjită, neornamentată; corpul tronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

18. Fragment de vas-vatră (pl. IV/3) care provine din zona bazei; pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

19. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IV/4), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare și ceramică pisată; gura evazată, buza rotunjită, ornamentată cu incizii oblice; corpul probabil ușor arcuit, neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

20. Fragment de buză (pl. V/1), pastă semifină, negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; buza evazată; gâtul arcuit, ornamentat prin mici împunsături, deasupra cărora se află două linii incizate; pereții se îngroașă înspre corpul neornamentat; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

21. Fragment de vas (buză și corp) (pl. V/2), pastă semifină cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza teșită oblic spre interior; corpul tronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă, cu urme de ardere secundară.

22. Fragment de vas (buză și corp) (pl. V/3), pastă semifină, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mic și ceramică pisată de culoare roșie; buza îngroșată, ușor evazată în exterior; gâtul ornamentat cu linii incizate, șterse; corpul tronconic, neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

23. Fragment de vas (buză și corp) (pl. V/4), pastă semifină, cărămiziu-deschis, degresant-nisip cu bobul mic; buza evazată, gâtul ornamentat cu striuri; corpul semisferic, neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

24. Fragment de vas (buză și corp) (pl. V/5), pastă semifină, gri-deschis, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza teșită spre exterior, corpul tronconic, fără ornamente; ardere în atmosferă reducătoare.

25. Fragment de vas (buză și corp) (pl. V/6), pastă grosieră, gri-cenușie, degresant-nisip cu bobul mare și pietricele mărunte, albe; cu gura evazată, buza dreaptă, îngroșată; corpul tronconic, ornamentat cu un brâu crestă tras din pasta moale; ardere în atmosferă reducătoare.

26. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VI/1), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza dreaptă, corpul tronconic, cu pereți drepți, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

27. Fragment de buză (pl. VI/2), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza teșită oblic spre interior, corpul tronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

28. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VI/3), pastă grosieră, cenușiu-negricioasă, degresant-nisip cu bobul mare; gura ușor evazată, buza teșită oblic spre interior; corpul semisferic, fără ornamente; ardere neuniformă, în atmosferă reducătoare.

29. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VI/4), pastă fină, cafeniu-închis, degresant-nisip cu bobul fin; gura evazată, buza oblică, teșită, ornamentată cu creștături; gâtul scurt, arcuit; corpul ornamentat cu linii incizate paralele; ardere în atmosferă oxidantă.

30. Fragment de buză și corp (pl. VI/5), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic și pietricele; gura evazată, buza răsfrântă în exterior, muchia profilată; corpul tronconic, cu pereți ușor arcuiți spre exterior, neornamentat; ardere în atmosferă reducătoare.

31. Fragment de buză (pl. VI/6), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; buza evazată, ornamentată cu romburi incizate; ardere în atmosferă oxidantă.

32. Fragment de buză (pl. VI/7), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza teșită oblic spre interior, ornamentată cu alveole ovale iar gâtul cu o linie incizată; ardere relativ bună, în atmosferă reducătoare.

33. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VI/8), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; cu gura evazată, corpul ușor arcuit în exterior, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

34. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/1), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza dreaptă, ornamentată în exterior, printr-o linie incizată încadrată de două șiruri de împunsături unghiulare, mai adânci în partea de jos, și abia perceptibile în partea de sus; corpul de formă tronconică, neornamentat; ardere în atmosferă reducătoare.

35. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/2), pastă grosieră, roșiatică, degresant-nisip cu bobul mare; gura invazată, buza dreaptă, corpul probabil cu pereți drepți, sau ușor arcuiți, ornamentat cu un buton oval aplatizat; ardere în atmosferă oxidantă.

36. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/3), pastă fină, gri-închis, degresant-nisip fin; gura evazată, buza profilată, corpul puțin arcuit, ornamentat cu un buton circular rupt; ardere în atmosferă oxidantă.

37. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/4), pastă semifină, cărămiziu-deschis, degresant-nisip cu bobul mic; cu gura evazată, buza teșită oblic spre interior; corpul posibil bitronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

38. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/5), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; gura dreaptă, buza profilată în exterior, ornamentată cu brâu aplicat în zig-zag; corpul ornamentat cu buton conic asociat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

39. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/6), pastă semifină, cărămiziu-deschis, degresant-nisip cu bobul mic; gura dreaptă, buza profilată în exterior, ornamentată cu brâu aplicat în zig-zag; corpul posibil tronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă reducătoare.

40. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VII/7), pastă semifină, cărămiziu-deschis, degresant-nisip cu bobul mic; gura invazată, buza teșită oblic spre interior; corpul bombat, ornamentat cu striuri fine; ardere în atmosferă oxidantă.

41. Fragment de vas-afumătoare (buză și gât) (pl. VII/8), pastă relativ fină, cărămizie, degresant nisip fin; gâtul prevăzut cu o perforație; ardere în atmosferă oxidantă.

42. Fragment de vas (buză și gât) (pl. VIII/1), pastă semifină, cenușiu-închisă, degresant-nisip cu bobul mic; gura invazată, buza profilată în exterior, ornamentată cu creștături oblice; gâtul arcuit; ardere în atmosferă reducătoare.

43. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VIII/2), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza teșită oblic spre interior, ornamentată cu puncte imprimate care formează linii adâncite; corpul ornamentat cu o bandă largă realizată prin împunsături succesive late (*Breite Absatzstich*); ardere bună, în atmosferă reducătoare.

44. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VIII/3), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, ornamentată în exterior cu alveole iar corpul cu striuri; ardere bună, în atmosferă oxidantă.

45. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VIII/4), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura invazată, buza ușor profilată, teșită oblic spre interior; corpul ușor bombat, ornamentat cu un șir de împunsături simple; ardere în atmosferă reducătoare.

46. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VIII/5), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura dreaptă, buza rotunjită; corpul bombat, ornamentat cu linii incizate orizontale combinate cu creștături scurte orizontale și motiv spiralic; ardere în atmosferă reducătoare.

47. Fragment de vas, toartă (pl. VIII/6), pastă semifină, negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; toartă cu perforație circulară, de formă ovală; corpul ornamentat sub toartă, cu incizii scurte dispuse oblic; ardere în atmosferă reducătoare.

48. Fragment de buză (pl. VIII/7), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; buza rotunjită, evazată, ornamentată prin impresiuni oblice cu unghia; ardere în atmosferă oxidantă.

49. Fragment de vas (buză și corp) (pl. VIII/8), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza profilată, ornamentată cu alveole; corpul tronconic, ornamentat cu un brâu alveolat, aplicat; ardere în atmosferă oxidantă.

50. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IX/1), pastă grosieră, cenușie, degresant-nisip cu bobul mare; gura dreaptă, buza teșită ușor oblic spre interior, ornamentată cu brâu alveolat, iar corpul cu striuri; ardere în atmosferă reducătoare, cu urme de ardere secundară.

51. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IX/2), pastă grosieră, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare și ceramică pisată; gura evazată, gâtul scurt, ornamentat cu trei linii incizate orizontale; corpul ușor bombat, ornamentat cu rozete; ardere bună, în atmosferă oxidantă.

52. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IX/3), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza rotunjită; corpul ornamentat cu un buton circular, asociat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

53. Fragment de vas (buză, corp și toartă) (pl. IX/4), pastă grosieră, cenușie, degresant-nisip cu bobul mare; gura invazată, buza rotunjită; gâtul ușor conic la baza căruia se găsește dispusă o toartă ornamentată cu două incizii liniare verticale; corpul probabil bombat; ardere în atmosferă reducătoare.

54. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IX/5), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; buza fațetată, ușor evazată; corpul ușor emisferic, ornamentat cu caneluri spiralice; ardere în atmosferă oxidantă.

55. Fragment de vas (buză și corp) (pl. IX/6), pastă grosieră, cărămiziu-închisă cu flecuri brune, degresant-nisip cu bobul mare; gura ușor evazată, buza rotunjită; corpul arcuit spre interior, ornamentat cu un brâu tras din pastă; ardere în atmosferă oxidantă.

56. Fragment de vas (buză și gât) (pl. IX/7), pastă grosieră, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza teșită oblic spre interior; gâtul ornamentat cu buton-apucătoare orizontal, asociat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă.

57. Fragment de buză de la un vas de dimensiuni mari (pl. IX/8), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu o combinație de linii incizate paralele dispuse vertical, care alternează cu o rețea de linii întretăiate, sub formă de plasă; în exteriorul buzei și pe gât este ornamentat cu creștături; ardere în atmosferă oxidantă.

58. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/1), pastă fină, cenușiu-deschisă, degresant-nisip fin; gura evazată, buza dreaptă; corpul tronconic, neornamentat; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

59. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/2), pastă semifină, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mic și pietricele; gura evazată, buza rotunjită, corpul tronconic cu pereți drepți, neornamentat; ardere secundară cu urme de vitrifiere. 60. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/3), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; gura ușor evazată, buza teșită oblic în interior; corpul emisferic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă reducătoare.

61. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/4), pastă semifină, cenușiu-roșatică, degresant-nisip cu bobul mic; gura evazată, buza ornamentată cu creștături oblice; ardere în atmosferă oxidantă.

62. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/5), pastă semifină, gri-cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; cu gura evazată, buza rotunjită, corpul puțin arcuit spre interior, ornamentat cu striuri; ardere secundară, cu urme de vitrifiere.

63. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/6), pastă semifină, cărămiziu-roșiatică, degresant-nisip cu bobul mic și pietricele; gura evazată, buza rotunjită, ornamentată prin impresiuni cu degetele; corpul tronconic, cu pereți aproape drepți, neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

64. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/7), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza teșită oblic spre interior; corpul aproape drept, ornamentat cu striuri; ardere secundară, cu urme de vitrifiere.

65. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/8), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; gura invazată, buza rotunjită, gâtul scurt, ornamentat cu buton conic și striuri; corpul bombat în exterior; ardere în atmosferă oxidantă.

66. Fragment de buză (pl. X/9), pastă grosieră, cenușiu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare; gura dreaptă, buza ușor profilată spre exterior; corpul ușor arcuit, tronconic, ornamentat cu striuri; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

67. Fragment de vas (buză și corp) (pl. X/10), pastă grosieră, cărămiziu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare și ceramică pisată; gura invazată, buza ușor profilată și teșită oblic spre interior; gâtul arcuit, corpul bombat sau bitronconic, ornamentat cu striuri; ardere în atmosferă oxidantă, cu urme de ardere secundară.

68. Fragment de vas, corp (pl. XI/1), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu un șir de creștături oblice; ardere în atmosferă reducătoare.

69. Fragment de vas, corp (pl. XI/2), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic, ornamentat cu triunghiuri incizate înlănțuite; ardere în atmosferă oxidantă.

70. Fragment de vas, corp (pl. XI/3), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu meandru realizat prin împunsături succesive late (*Breite Absatzstich*); ardere bună, în atmosferă reducătoare.

71. Fragment de vas, corp (pl. XI/4), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu linii incizate orizontale, asociate cu caneluri înguste verticale; ardere în atmosferă reducătoare.

72. Fragment de vas, corp (pl. XI/5), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu o bandă umplută cu X-uri; ardere în atmosferă reducătoare.

73. Fragment de vas, corp (pl. XI/6), pastă semifină, brună, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu împunsături succesive late (*Breite Absatzstich*) executate într-o linie incizată; ardere în atmosferă oxidantă, cu urme de ardere secundară.

74. Fragment de vas, corp (pl. XI/7), pastă semifină, roșiatică, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu o bandă incizată umplută cu cârlige înlănțuite combinată cu împunsături succesive; ardere în atmosferă oxidantă.

75. Fragment de vas, toartă-buton (pl. XI/8), pastă semifină, negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; pe corp este aplicată o toartă plină, ovală, neornamentată; ardere în atmosferă reducătoare.

76. Fragment de vas, toartă-buton (pl. XI/9), pastă semifină, gri-deschis, degresant-nisip cu bobul mic; probabil ceașcă cu gâtul arcuit, ornamentată sub toarta ovală, fragmentară, cu incizii scurte; ardere în atmosferă reducătoare.

77. Fragment de vas, corp (pl. XI/10), pastă grosieră, culoare gri, degresant-nisip cu bobul mare; ornamentat cu linii adâncite, orizontale, combinate cu creștături oblice; ardere în atmosferă reducătoare.

78. Fragment de vas, corp (pl. XII/1), pastă fină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul fin; ornamentat cu linii incizate paralele și oblice; ardere în atmosferă oxidantă.

79. Fragment de vas, corp (pl. XII/2), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu benzi incizate, adânci, orizontale, asociate cu creștături oblice; ardere în atmosferă oxidantă.

80. Fragment de vas, corp (pl. XII/3), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; ornamentat cu caneluri late orizontale; ardere în atmosferă oxidantă.

81. Fragment de vas, corp (pl. XII/4), pastă fină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul fin; ornamentat cu caneluri late orizontale; ardere în atmosferă oxidantă.

82. Fragment de vas, corp (pl. XII/5), pastă semifină, cenușiu-închisă, degresant-nisipul cu bob mic; corpul ornamentat cu un brâu aplicat, crestă oblic; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

83. Fragment de vas, corp (pl. XII/6), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu meandru realizat prin împunsături succesive late (*Breite Absatzstich*); ardere în atmosferă oxidantă.

84. Fragment de vas, corp (pl. XII/7), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisipul cu bob mic; corpul ornamentat pe umăr cu un brâu alveolat, tras din pastă; ardere în atmosferă oxidantă.

85. Fragment de vas (buză și corp) (pl. XII/8), pastă semifină, negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; corpul bombat, ornamentat cu o protuberanță conică combinată cu incizii circulare; ardere în atmosferă reducătoare.

86. Fragment de vas, corp (pl. XII/9), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu benzi înguste sau mai late, umplute cu linii paralele și mici creștături dispuse oblic; ardere în atmosferă oxidantă.

87. Fragment de vas, corp (pl. XII/10), pastă grosieră, cenușiu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare și ceramică pisată; ornamentat cu striuri; ardere relativ bună, în atmosferă reducătoare.

88. Buton-apucătoare, fragment, (pl. XIII/1), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu alveole rotunde; ardere bună, în atmosferă oxidantă.

89. Fragment de vas, corp (pl. XIII/2), pastă semifină, negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; corpul bombat, ornamentat cu fascicule de linii incizate paralele, care formează diverse interspații; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

90. Fragment de vas, corp (pl. XIII/3), pastă semifină, cenușiu-deschisă, degresant-nisip cu bobul mic; corpul este ornamentat cu o bandă umplută cu mici împunsături unghiulare; ardere în atmosferă oxidantă.

91. Fragment de vas, corp (pl. XIII/4), pastă semifină, cenușiu-negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu creștături oblice dispuse într-o bandă; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

92. Fragment de vas, corp (pl. XIII/5), pastă grosieră, cenușiu-închisă, degresant-nisip cu bobul mare; ornamentat cu striuri; ardere relativ bună, în atmosferă reducătoare.

93. Fragment de vas, corp (pl. XIII/6), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; corpul bombat, ornamentat cu o bandă îngustă hașurată în rețea, care cade perpendicular, pe o bandă umplută cu mici împunsături unghiulare; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

94. Fragment de vas, corp (pl. XIII/7), pastă semifină, cenușiu-negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; ornamentat cu impresiuni oval-alungite, orizontale dispuse în șiruri; ardere în atmosferă reducătoare.

95. Fragment de vas, buză (pl. XIII/8), pastă grosieră, cărămiziu-roșiatică, degresant-nisip cu bobul mare; gura evazată, buza dreaptă, ornamentată cu impresiuni de degete; corpul probabil tronconic, neornamentat; ardere bună, în atmosferă oxidantă.

96. Fragment de vas, corp (pl. XIII/9), pastă grosieră, cenușiu-deschisă, degresant-nisip cu bobul mare; ornamentat cu linii incizate asociate cu striuri; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

97. Fragment de vas (fund și corp) (pl. XIV/1), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; fundul concav, ornamentat cu împunsături rotunde; corpul tronconic neornamentat; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

98. Fragment de vas (fund și corp) (pl. XIV/2), pastă semifină, cenușiu-negricioasă, degresant-nisip cu bobul mic; fundul concav, corpul globular, neornamentat; ardere în atmosferă reducătoare.

99. Fragment de vas, fund (pl. XIV/3) (ceramică romană), pastă semifină, roșie, degresant-nisip cu bobul mic; fundul circular, cu marginea profilată, înspre corpul carenat, neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

100. Fragment de vas, fund (pl. XIV/4), pastă semifină, roșiatică, degresant-nisip cu bobul mic; de formă circulară, ornamentat cu cârligul spiralic prin adâncire; ardere în atmosferă oxidantă.

101. Fragment de vas, fund plat (pl. XIV/5), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; fără ornamente, ardere bună, în atmosferă reducătoare.

102. Fragment de vas, fund (pl. XIV/6), pastă semifină, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mic; fund plat, ornamentat cu cârligul spiralic prin împunsături succesive late (*Breite Absatzstich*); ardere în atmosferă oxidantă.

103. Fragment de vas, fund (pl. XIV/7), pastă grosieră, cărămizie, degresant-nisip cu bobul mare; fund plat, ornamentat cu canal circular adâncit combinat cu creștături oblice; ardere în atmosferă oxidantă.

104. Fragment de vas, fund (pl. XIV/8), pastă semifină, cenușiu-închisă, roșiatică la interior, degresant-nisip cu bobul mic; fund circular, concav, corpul tronconic neornamentat; ardere bună, în atmosferă reducătoare.

105. Fragment de vas, fund ușor concav (pl. XIV/9), pastă semifină, cenușie, degresant-nisip cu bobul mic; corpul tronconic neornamentat, ardere bună, în atmosferă reducătoare.

106. Buton-apucătoare (pl. XV/1), discoidal, pastă fină, roșie, degresant-nisip fin; ornamentat prin incizie cu crucea Wietenberg, sub forma unei svastici; ardere în atmosferă oxidantă.

107. Lamă din silex (pl. XV/2), stare bună; fără bulb de percuție, urme de retușe pe ambele laturi lungi, piesă întreagă.

108. Fragment de capac, inițial prevăzut cu patru găuri (pl. XV/3), din care s-a păstrat doar una, pastă semifină, cărămie, degresant-nisip cu bobul mic; ardere în atmosferă oxidantă.

109. Fragment de vas, buză (pl. XV/4), pastă fină, roșiatică, degresant-nisip fin; buza profilată spre exterior, gâtul neornamentat; ardere în atmosferă oxidantă.

110. Fusaiolă bitronconică, perforație axială, pastă fină, cărămie, ardere în atmosferă oxidantă (pl. XV/5).

111. Fragment de greutate (pl. XV/6), de forma trunchiului de con, pastă semifină, cărămie, degresant-nisip cu bobul mic; în partea superioară are un orificiu; ardere în atmosferă oxidantă.

112. Fusaiolă cilindrică cu muchiile rotunjite, perforație axială, pastă fină, cărămie; ardere în atmosferă oxidantă (pl. XV/7).

113. Figurină (statuetă) zoomorfă (pl. XV/8), lucrată dintr-o pastă relativ fină, degresant-nisip fin, culoare cafenie; ardere în atmosferă oxidantă.

114. Fragment de greutate (pl. XV/9), de forma trunchiului de con, pastă semifină, cărămie, degresant-nisip cu bobul mic; ardere în atmosferă oxidantă.

Pentru încadrarea tipologică a vaselor și stabilirea decorului din punctul „Podoraucă”, în cazul materialelor arheologice care par de factură Suciul de Sus, am utilizat studii și lucrări de specialitate care tratează situri specifice acestei culturi din Transilvania. Pentru materialul de tip Wietenberg, am folosit lucrările lui N. Chidioșan, N. Boroffka⁸ și alte studii apărute ulterior.

Ceramica grosieră este reprezentată mai ales de vase de dimensiuni mari și mijlocii:

Oale: cu gura evazată, buza teșită oblic spre interior, corpul cu pereți arcuiți spre interior, ornamentată cu impresiuni în relief și alveole (pl. I/5, II/3); de mari dimensiuni, cu gura evazată, buza arcuită spre interior cu muchia retezată (pl. II/5); cu gura invazată, buza ușor profilată și teșită oblic spre interior iar corpul bombat (pl. X/10)⁹; cu gura invazată, corpul bombat sau bitronconic (pl. IX/4); cu gura dreaptă, buza profilată în exterior, ornamentată cu brâu aplicat în zig-zag, corpul ornamentat cu buton conic asociat cu striuri (pl. VII/5), variantă amintită la Cășeu „Cetățele”¹⁰; cu gura evazată, buza teșită oblic spre interior, corpul ușor arcuit în exterior (pl. VI/8, X/9)¹¹; oală de dimensiuni mai mici, cu buza evazată, corpul aproape drept (pl. I/3); cu buza dreaptă sau rotunjită și corpul bombat (pl. III/3); cu gura invazată și corpul bombat (pl. X/8); cu gura evazată, buza rotunjită, iar gâtul arcuit (pl. IV/4), varianta TA4b la Boroffka¹².

Vase de dimensiuni mai mici, sub forma unor mici străchini-castronașe, cu gura evazată iar corpul ușor tronconic sau semisferic (pl. VI/2-3).

Străchini cu gura fațetată, buza profilată, corpul tronconic sau semisferic (pl. V/6, VIII/8, XIII/8).

Ceașcă sau bol cu gura evazată, corpul ușor bombat (pl. IX/2).

Multe vase (pl. I/1, VII/2, VIII/7, IX/1, 3, 6-7, X/7, XI/10, XII/3, 10, XIII/5, 9, XIV/7) sunt mai greu de încadrat într-o anumită formă datorită fragmentării accentuate.

Ceramica semifină este reprezentată printr-un număr mare de fragmente ceramice, în așezare fiind prezente următoarele forme de recipiente:

Oale: cu gura evazată, buza teșită oblic în interior, corpul ușor arcuit (pl. II/2, III/5)¹³; de dimensiune mai mică (pl. IV/1), cu buza teșită oblic în interior, corpul cu pereți drepți, ornamentată sub buză cu impresiuni în relief, menționată și la Cășeu „Cetățele”¹⁴; cu gura evazată, corpul ușor arcuit spre exterior, ornamentat cu striuri (pl. VII/4)¹⁵; cu gura dreaptă, buza profilată în exterior, ornamentată cu motiv în zig-zag aplicat

8 Boroffka 1994.

9 Gogâltan, Isac 1995, pl. II/5; Gogâltan 2001, 192, pl. III/3; Marta 2009, pl. 44/2.

10 Gogâltan, Isac 1995, 19, pl. IV/1.

11 Pop 2010, 287, pl. 6/3, 6.

12 Boroffka 1994, 128-129, Typentafel 1/13.

13 Gogâltan, Isac 1995, pl. II/3.

14 Gogâltan 2001, 192, pl. III/1.

15 Marinescu 1995, 54, 81, pl. XIII/5.

(pl. VII/6), ca în așezarea Suci de Sus de la Giulești¹⁶; cu gura evazată, buza rotunjită (pl. VIII/3, X/5), corpul arcuit spre interior; cu buza rotunjită și corpul tronconic (pl. IV/2)¹⁷; cu gura evazată, buza profilată la exterior, teșită oblic spre interior, corpul aproape drept sau ușor rotunjit (pl. I/4, II/4)¹⁸; cu gura ușor evazată, buza dreaptă iar corpul globular (pl. III/4)¹⁹, varianta TA2b²⁰; cu gura invazată și corpul bombat (pl. VII/7); cu gura dreaptă, buza rotunjită, corpul bombat (pl. VIII/5); cu gura evazată, gâtul conic (pl. I/2, III/2)²¹, varianta TA4c²² după Boroffka.

Vase de dimensiuni mici, cu gura evazată, buza dreaptă sau teșită oblic spre interior, corpul tronconic (pl. VI/1, 5, 7).

Castroane cu gura evazată, buza teșită oblic spre interior, corpul tronconic sau semisferic (pl. V/2, 4-5), neornamentate sau decorate cu striuri, asemănătoare cu cele de la Suci de Sus „Pe șes”²³, Copalnic Mănăștur – „Poiana”²⁴, Cășeu²⁵ și Lăpușel „Mociar”²⁶.

Străchini: cu buza îngroșată, ușor evazată în exterior, corpul tronconic (pl. V/3) întâlnită și la Cășeu²⁷; cu buza fațetată, ușor evazată iar corpul ușor semisferic (pl. IX/5).

Cești (din care o parte erau probabil prevăzute cu torți supraînălțate): cu gâtul arcuit (pl. XI/9); cu gura evazată și buza ușor îngroșată, teșită oblic spre interior, corpul bombat (pl. II/1); gura invazată, buza ușor profilată, teșită oblic spre interior; corpul ușor bombat (pl. VIII/4, 6), asemănătoare tipologic cu o variantă de la Cășeu²⁸.

Unele vase sunt neprecizabile ca forme, deoarece materialul este mult prea fragmentar (pl. V/1, VI/6, VII/1, VIII/1-2, IX/8, X/2, 4, XI/1-3, 5-8, XII/2, 5-9, XIII/1-4, 6-7, XIV/1-6, 8-9).

Ceramica fină are un repertoriu tipologic și decorativ extrem de restrâns:

Oală cu gura evazată, buza profilată, corpul ușor arcuit (pl. VII/3) cunoscută și la Cășeu²⁹, Lăpușel „Mociar”³⁰ și Cuceu – „Cuceul sec”³¹.

Cești: cu gura evazată, buza teșită oblic spre interior, corpul bombat (pl. III/1); cu gura evazată, gâtul scurt iar corpul semisferic (pl. VI/4), variante asemănătoare fiind descoperite în așezări Suci de Sus din nord-vestul Transilvaniei³².

Strachină de mici dimensiuni, cu buza dreaptă și corpul tronconic (pl. X/1).

Există și ceramică fină care nu se poate atribui tipologic, datorită stării fragmentare în care se găsește (pl. XII/1, 4, XV/4).

Categoriile speciale – Obiecte de lut (executate din pastă diversă), unelte din piatră:

Fusaiole de aceeași mărime, lucrate îngrijit, din care una de formă bitronconică (pl. XV/5) și una cilindrică (pl. XV/7), neornamentate.³³

Greutăți fragmentare sau „câtei de vatră” (pl. XV/6, 9), de formă piramidală sau a trunchiului de con. Funcționalitatea lor este nesigură, sunt considerate accesorii ale plaselor de pescuit sau greutăți pentru războiul

16 Kacsó 1987, 55, fig. 7/6.

17 Kacsó 1993, pl. I/25.

18 Gogâltan 2001, 194, pl. IV/2.

19 Andrițoiu, Rustoiu 1997, 18, fig. 4/5; Gogâltan 2008, 46, pl. V/7.

20 Boroffka 1994, 124, Typentafel 1/4.

21 Gogâltan 2008, 28, pl. IV/4, XIV/40, XVIII/58; Andrițoiu, Rustoiu 1997, 19, fig. 4/12, 5/4.

22 Boroffka 1994, 129-131, Typentafel 1/14.

23 Kacsó 1993, 41, pl. I/8.

24 Kacsó 1987, 52, fig. 2/8.

25 Gogâltan, Isac 1995, 21-22, pl. VI/2, VII/1.

26 Pop 2010, 288, pl. 2/9-10, 7/1.

27 Gogâltan 2001, 192, pl. II/3.

28 Gogâltan 2001, 212, pl. V/4.

29 Gogâltan, Isac 1995, 19, pl. IV/2.

30 Pop 2010, pl. 5/9.

31 Kacsó 1987, 53, fig. 4/11.

32 Bader 1978, pl. L/1, 4, 13.

33 Obiectele sunt proprietatea lui I. Fetti care le-a găsit întâmplător în zona așezării, în timpul lucrărilor agricole.

de țesut. Una este prevăzută cu un orificiu în partea superioară (pl. XV/6), iar analogii pentru aceste obiecte de lut, provin din așezările de la Boinești³⁴, Lăpușel „Mociar”³⁵, Culciu Mare³⁶, Vad – „Poduri”³⁷.

Lamă din silix (pl. XV/2), cunoscută și în descoperirile din aria culturii Wietenberg dar în număr redus.³⁸

Capac (pl. XV/3), de forma unei calote joase, cu patru orificii, din care s-a păstrat doar una. Acesta se atașează printr-o sfoară de vasul respectiv. Este cunoscut și la Derșida³⁹.

Vas vatră (pl. IV/3), care apare frecvent în așezările specifice Bronzului târziu; fragment care provine din zona bazei.

Buton-apucătoare (pl. XV/1), discoidal, ornamentat cu „crucea Wietenberg”, varianta VD 66⁴⁰ la Boroffka.

Vas afumătoare cu buza dreaptă, gâtul arcuit, decorat cu un orificiu (pl. VII/8)⁴¹.

Fragment de figurină zoomorfă (pl. XV/8), care redă stilizat forma unui cap de animal (câine).

Ornamentația ceramicii din acest sit, a fost obținută prin tehnica adâncirii și prin cea în relief. Primul procedeu cuprinde mai multe metode, între care enumerăm:

1. Strierea, executată superficial, neregulat, pe unele vase. De altfel, motivul striat (pl. I/3, II/2, 5, III/5, IV/2, V/2, 4, VI/1-2, 8, VII/4, 7, X/3, 7, 9-10, XII/10, XIII/5) apare de timpuriu în cadrul culturii Suciului de Sus⁴², fiind uneori asociat cu alte forme decorative.

2. Incizarea, cu un obiect bine ascuțit, care a dus la realizarea unor motive decorative complexe, pe diferitele părți anatomice ale vaselor, cum sunt: linii incizate simple combinate cu creștături oblice (pl. XI/10, XII/9), posibil varianta VD4⁴³; linii incizate asociate cu striuri (pl. XIII/9); linii orizontale simple sau complexe, amplasate în părți diferite ale vaselor (pl. VIII/5, VI/4, IX/2), care delimitează uneori benzi ornamentale; bandă îngustă umplută cu X-uri (pl. XI/5, XIII/6)⁴⁴; triunghiuri incizate (pl. XI/2), dispuse cu vârful în sus⁴⁵; creștături oblice dispuse pe gât (pl. I/2) și corp (pl. XI/1) varianta VD4⁴⁶; creștături oblice dispuse pe buză (pl. VI/4, VIII/7), decor cunoscut pe unele vase de la Copalnic Mănăștur – „Poiana”⁴⁷; creștături oblice fine, dispuse într-o bandă (pl. XIII/4), variantă ornamentală asemănătoare cu aceea de pe un vas de la Giulești⁴⁸; cârlige înlănțuite încadrate într-o bandă incizată combinată cu împunsături succesive (pl. XI/7); cârligul spiralic (pl. XIV/4), varianta VC68⁴⁹ pe care îl regăsim la terminațiile unei cruci incizate, cum e „crucea Wietenberg” (pl. XV/1); decor circular adâncit combinat cu creștături scurte (pl. XIV/7).

3. Împunsături succesive late (*Breite Absatzstich*) cu ajutorul cărora au fost realizate următoarele ornamente: o bandă largă orizontală (pl. VIII/2); cârlig spiralic (pl. XIV/6), varianta VD66⁵⁰; decor meandric (pl. XI/3, XII/6), probabil varianta VC40⁵¹; linii incizate orizontale, anterior trasate (pl. XI/6)⁵². Ornamentele au fost executate cu o unealtă cu vârf ascuțit⁵³.

34 Bader 1978, 73, pl. XLIX/25.

35 Pop 2010, pl. 9/10.

36 Bader 1972, 528, pl. 11/7-9.

37 Kacsó 1987, 66, fig. 14/16.

38 Andrișoiu, Rustoiu 1997, 189, fig. 19/4, 6.

39 Chidioșan 1980, 43-44, pl. 22/2-6, 38/3.

40 Boroffka 1994, 191, Typentafel 20/5.

41 Chidioșan 1980, 44, pl. 24/5.

42 Bader 1972, 524-526.

43 Boroffka 1994, 188, Typentafel 12/8.

44 Chidioșan 1980, pl. 11/5, 13/3, 19/7, 21/9, 35/1.

45 Chidioșan 1980, pl. 21/5.

46 Boroffka 1994, 188, Typentafel 12/7.

47 Kacsó 1987, fig. 3/1, 3.

48 Kacsó 1987, fig. 5/11.

49 Boroffka 1994, 188, Typentafel 28/2.

50 Boroffka 1994, 191, Typentafel 20/5.

51 Boroffka 1994, 187, Typentafel 26/18-20.

52 Ciugudean 1997, 74, fig. 14/9, 11, 16/3.

53 Soroceanu 1973, 495; Gogâltan et alii 1992, 11, nota 18.

4. Împunsături sau impresiuni unghiulare (pl. XIII/3, 6).
5. Imprimarea sub formă de triunghiuri (pl. III/2)⁵⁴ sau de puncte care formează linii adâncite pe buză (pl. VIII/2).
6. Decor canelat realizat sub formă de: caneluri spiralice sau circulare (pl. IX/5); caneluri late (pl. XII/3-4), utilizate și la Medieșu Aurit⁵⁵; caneluri înguste asociate cu incizii (pl. XI/4).

Ornamentele *plastice* completează seria de motive decorative, fiind constituite din:

1. Brâie diverse: brâu alveolat sub buză (pl. I/1, II/3, VIII/3), motiv utilizat pe multe vase la Giulești⁵⁶, Seini⁵⁷, Călinești „Rogoaze”⁵⁸, Tonciu „Dâmbul pietros”⁵⁹ și Culciu Mic⁶⁰; brâu organic alveolat pe corp (pl. XII/7), varianta VE2⁶¹; brâu organic cu creștături subțiri (pl. V/6) sau mai late (pl. XII/5).
2. Segmente de nervuri dispuse vertical (pl. III/1) sau oblic (pl. III/4)⁶² pe corpul vaselor.
3. Impresiuni în relief cu degetul sau cu un obiect sub buză (pl. I/5; IV/1; IX/1) ca în așezările de la Culciu Mare⁶³, Suciul de Sus „Pe șes”⁶⁴, Lăpușel „Ciurgău”⁶⁵ și Cășeu „Cetățele”⁶⁶.
4. Butoni: butoni simpli amplasați sub buză (pl. VII/2-3)⁶⁷, sau însoțiți de striuri (pl. IX/3), decor cunoscut la Cășeu „Cetățele”⁶⁸; buton alveolat (pl. XIII/1)⁶⁹; buton apucătoare orizontal (pl. IX/7) însoțit de striuri, tip cunoscut și la Petea-Csengersima⁷⁰; motiv în zig-zag aplicat pe buză însoțit de striuri și combinat cu buton (pl. VII/5)⁷¹.
5. Ornamente diverse: decor în zig-zag aplicat pe buză însoțit de striuri (pl. VII/6)⁷²; protuberanță însoțită de incizii adânci, circulare (pl. XII/8); toartă plină, neornamentată (pl. XI/8).

Concluzii

Întrucât cercetarea așezării de la Ilișua „Podoraucă” nu a făcut obiectul unui demers arheologic sistematic, ci este doar rezultatul unei periegeze, nu putem avansa decât ipoteze de lucru cu privire la încadrarea culturală și cronologică. Materialul arheologic pe care se bazează analiza noastră este ceramica. Formele și particularitățile de ornamentare fac trimitere la repertoriul culturilor Suciul de Sus (elementele comune sunt de obicei striurile, uneori însoțite de butoni, brâuri alveolate sau crestate, butoni cilindrici și conici amplasați sub buză, motive în zig-zag aplicate, caneluri late sau înguste etc.) și Wietenberg (decor incizat divers, împunsături succesive, cârlige spiralice, meandre, motive în relief etc.). Desigur, starea fragmentară a materialului ceramic face dificilă o încercare de stabilire a tipologiei, putându-ne baza doar pe forma și proporțiile vaselor.

54 Gogâltan 2008, 47, pl. IV/3.

55 Bader 1972, 526, pl. 15/3.

56 Kacsó 1987, fig. 6/6-7, 10-13, 15-1, 7/1-4, 8.

57 Kacsó 1987, fig. 13/5, 11.

58 Kacsó 1999, 58, fig. 5/21, 6/3-4, 6, 8-11, 22.

59 Marinescu 1995, 67, pl. LIII/1.

60 Bader 1978, 72, pl. XLVI/6.

61 Boroffka 1994, 192, Typentafel 11/4.

62 Chidioșan 1980, pl. 15/1.

63 Bader 1972, pl. 8/3.

64 Kacsó 1993, pl. IV/21.

65 Kacsó 1995, 84, pl. I/1, 3-10, II/1-2, 4-13, III, V/1-2.

66 Gogâltan 2001, 192, pl. I/1, II/2, III/1, 4.

67 Bader 1978, pl. XLVI/10.

68 Gogâltan 2001, pl. II/3-4.

69 Kacsó 1993, 40, pl. VI/4.

70 Marta 2009, 76, 316, pl. 39/11-12.

71 Gogâltan, Isac 1995, pl. IV/1.

72 Kacsó 1999, 58, fig. 6/5, 7/1-2.

Ceramica fină⁷³ este restrânsă cantitativ, cu un repertoriu compus din oale și cești. Fragmentele sunt lucrate dintr-o pastă de calitate, în care degresantul îl constituie nisipul fin. Culoarea vaselor este de regulă cenușie, roșiatică și cărămizie, cu o tratare termică bună.

Ceramica semifină⁷⁴ este cel mai bine reprezentată în punctul „Podoraucă”, nu atât ca forme de vase, ci, în special, prin numărul mare de fragmente. S-au realizat oale, străchini, castroane, cești, precum și vase de dimensiuni mici, care au în compoziție nisip cu bobul mic. Arderea este calitativ bună, vasele având o culoare brună-cenușie, cenușiu-negricioasă, cărămizie, roșiatică, cărămiziu-închisă, cărămiziu-deschisă etc.

Ceramica grosieră⁷⁵ este lucrată dintr-o pastă de culoare cenușie, cărămiziu-închisă, cărămiziu-roșiatică, cenușiu-roșiatică, gri, gri-deschisă, gri-cenușie, cenușiu-negricioasă, având ca degresant pietricele mărunte, nisip cu bobul mare și ceramică pisată. Din aceasta au fost realizate oale de dimensiuni mari și mijlocii, străchini, castroane, cești, arse bine.

O piesă importantă, care a fost recoltată cu ocazia investigației de teren din primăvara anului 2009, este reprezentată de fragmentul de idol zoomorf, care pare a fi un cap de câine. Probabil acesta era fixat într-un ansamblu de cult sau a fost detașat de restul unei statuete printr-o tăiere precisă. Semnificația acestei reprezentări plastice ar putea fi legată de anumite practici magice sau de cultul animalului pe care îl reprezenta. O figurină zoomorfă, care are un cap cu trăsături asemănătoare, a fost descoperită la Vad – „Poduri”⁷⁶.

Amintim și prezența unui fragment ceramic care provine de la un vas roman (pl. XIV/3).

Pe baza analizei materialului ceramic și a conexiunilor pe care am încercat să le facem între forma vaselor, decorul acestora și analogiile cu stațiuni arheologice care beneficiază de o stratigrafie sigură, așezarea de la Ilișua „Podoraucă” poate fi încadrată cronologic în faza târzie a culturii Suci de Sus (Bronz târziu II-Ha A₁). Îndeosebi am putut observa apropieri cu formele și motivele decorative de la Lăpușel „Mociar”, dar mai ales cu așezarea de la Cășeu, care a fost încadrată în faza de tranziție de la cultura Suci de Sus la grupul Lăpuș⁷⁷ (cu observația că grupul Lăpuș e mai puțin cunoscut în afara necropolei⁷⁸). De asemenea, în așezare sunt cunoscute elemente ornamentale tipice Wietenberg, inclusiv împunsăturile successive late (Pl. VIII/2, XI/3, 6, XII/6, XIV/6), caracteristice ultimei faze a culturii⁷⁹. Însă principala asemănare dintre așezarea de la Ilișua „Podoraucă” și aceea din punctul „Cetățele” de la Cășeu constă în abundența ceramicii ornamentate cu striuri. Menționăm că în repertoriul culturii Suci de Sus striurile⁸⁰ sunt utilizate până în faza Lăpuș II⁸¹.

Aș sublinia faptul că până acum elemente Suci de Sus nu au fost semnalate pe valea râului Ilișua, deși este posibil ca grupul cultural să fi pendulat pe această cale de comunicație dinspre Țara Lăpușului⁸². Prezența comunităților Suci de Sus târzii în zona Uriu-Ilișua pare însă plauzibilă, deoarece calea de pătrundere spre Bazinul Someșului Mare și Podișul Transilvaniei este mult mai scurtă în raport cu aceea care vine din nord⁸³ pe culoarul Someșului, spre Dej. Această situație este confirmată de așezarea de la Cășeu. O problemă o reprezintă doar perioada în care cultura Suci de Sus se extinde teritorial înspre confluența Someșurilor⁸⁴. S-ar putea ca acest moment să aibă legătură cu influențele culturale sesizate în ultima vreme la Ciceu Corabia „Sub cetate”⁸⁵. Argumentele noastre sunt sprijinite de opinia lui N. Vlăsa, care considera că fortificația de refugiu de la Coldău (situată în linie dreaptă la circa 6-7 km de Ilișua) făcea parte din „aria nordică a culturii Wietenberg”,

73 Pl. III/1, VI/4, VII/3, 8, X/1, XII/4, XV/1, 4-5, 7-8.

74 Pl. I/2, 4, II/1-2, 4, III/2, 4-5, IV/1-2, V/1-5, VI/1, 5-7, VII/1, 4, 6-7, VIII/1-6, IX/5, 8, X/2-6, 8, XI/1-9, XII/2, 5-9, XIII/1-4, 6-7, XIV/1-6, 8-9, XV/3, 6, 9.

75 Pl. I/1, 3, 5, II/3, 5, III/3, IV/3-4, V/6, VI/2-3, 8, VII/2, 5, VIII/7-8, IX/1-4, 6-7, X/7, 9-10, XI/10, XII/3, 10, XIII/5, 8-9, XIV/7.

76 Kacsó 1987, 66, fig. 14/14.

77 Gogâltan 2001, 195.

78 Pop 2005, 70.

79 Gogâltan et alii 1992, 10-12; Ciugudean 1997, 66.

80 Bader 1972, 526; Bader 1978, 72.

81 Kacsó 1994, 12.

82 Marinescu 1979, 98; Gogâltan 2009, 122.

83 Gogâltan et alii 1992, 12.

84 Marta 2009, 216.

85 Marinescu G. G. 2010, 9.

într-o zonă unde nu era exclus contactul cu grupul Suci de Sus⁸⁶. T. Bader observa, de altfel, într-o lucrare din anii 70, aportul pe care cultura Suci de Sus îl va aduce la „procesul de hallstattizare”⁸⁷.

Interesul comunităților mixte pentru acest spațiu geografic este relevant în imediata apropiere a acestei așezări, mai ales în punctul Ilișua „Castru”, unde fortificația romană suprapune o locuire de epoca bronzului târziu. Artefactele descoperite aici și încadrate în această secvență cronologică sunt un vârf de lance și unul de seceră (fragmentare), două ace cu cap rulat de tip *Rollennadel*⁸⁸, fragmente ceramice, care prin tehnica de decorare par de factură Wietenberg⁸⁹, și un ac cu trei protuberanțe de tip *Warzennadel*, atribuit culturii Noua⁹⁰. Aceste materiale arheologice evidențiază raporturile culturale Wietenberg-Noua (atât de pregnante și în centrul Transilvaniei⁹¹), mai ales că o ceașcă cu torți supraînălțate a fost descoperită la Dobric⁹², localitate învecinată cu Ilișua. Notabil este faptul că analiza stratigrafică a stabilit în anumite puncte ale așezării un strat compact de ceramică din epoca bronzului⁹³. Totodată, în apropierea termelor romane ale aceluiași castru, cercetările arheologice întreprinse de dr. C. Gaiu în ultimii ani⁹⁴ au scos la lumină un material ceramic⁹⁵ descoperit în complexe închise, care sub aspectul pastei, formelor și tehnicii de ornamentare este asemănător cu acela din punctul „Podoraucă”. Precizăm că în trecut, tot la Ilișua, au fost descoperite depozite de celturi, din care primul⁹⁶ se compune din 50 de piese, iar al doilea⁹⁷ din 15 piese.

Amalgamarea culturală Wietenberg-Noua se poate observa și la locuirile nu prea îndepărtate de Ilișua, situate în jurul orașului Beclean⁹⁸. Însă aceste locuiri nu au fost investigate arheologic (exceptând situl de la Băile Figa⁹⁹), așa că nu cunoaștem modul cum era organizată societatea acelor vremuri. În alte zone ale Transilvaniei, fenomenul este explicat printr-o conviețuire¹⁰⁰ și prin descoperirile (grupul) de tip Gligorești¹⁰¹.

Abrevieri bibliografice

Andrițoiu, Rustoiu 1997	I. Andrițoiu, A. Rustoiu, Sighișoara-Wietenberg. Descoperirile preistorice și așezarea dacică, București, 1997.
Bader 1972	T. Bader, Cultura Suci de Sus în nord-vestul României, în SCIV, 23/4, 1972, p. 509-535.
Bader 1978	T. Bader, Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică și tracică, București, 1978.
Boroffka 1994	N. Boroffka, Die Wietenberg-Kultur. Ein Beitrag zur Erforschung der Bronzezeit in Südosteuropa, în UPA, 19, Bonn, 1994.
Cavruc, Harding et alii 2010	V. Cavruc, A.F. Harding, D. Buzea, A. Kovacs, G.G. Marinescu, T. Važny, R. Brunning, A.G. Brown, Cercetările privind exploatarea sării în nord-estul Transilvaniei (2006-2010). Raport preliminar, în Angustia, 14, 2010, p. 165-244.

86 Vlassa 1973, 18.

87 Bader 1972, 532.

88 Protase, Gaiu, Marinescu 1997, pl. XXIV/1-4.

89 Protase, Gaiu, Marinescu 1997, pl. XXIV/5-6.

90 Hica-Cimpeanu 1980, 656; Torma 1864-1865, 58, pl. XII/5.

91 Ciugudean 1997, 79-80; Gogâltan 2001, 195.

92 Roska 1942, 187, nr. 18, fig. 223; Marinescu 1979, 97.

93 Protase, Gaiu, Marinescu 1997, 12-14.

94 Kacsó 2007, 94, nota 498.

95 Materialul arheologic pe care l-am examinat prin bunăvoința domnului dr. C. Gaiu, se află acum în Muzeul din Bistrița. Situația este greu de explicat la momentul actual al cercetărilor dar s-ar putea ca la Ilișua „Castru” să existe două așezări distincte, care să nu fie contemporane.

96 Neigebaur 1851, 238, nr. 24; Goos 1876, 229; Réthy 1901, 116.

97 Marțian 1920, 23, nr. 361.

98 Socaci 2010, 290.

99 Cavruc, Harding et alii 2010.

100 Soroceanu 1973, 497; Horedt 1967, 140-141.

101 Gogâltan et alii. 2004, 73-74; Gogâltan 2009, 119-123.

- Chidioșan 1980 N. Chidioșan, Contribuții la istoria tracilor din nord-vestul României. Așezarea Wietenberg de la Derșida, Oradea, 1980.
- Ciugudean 1997 H. Ciugudean, Cercetări privind epoca bronzului și prima vârstă a fierului în Transilvania, în *Bibliotheca Musei Apulensis*, VII, Alba Iulia, 1997.
- Gogâltan 2001 Fl. Gogâltan, The settlement of Cășeu and some problems concerning the Late Bronze Age in the center and northern Transylvania, în: C. Kacsó (ed.), *Der nordkarpatische Raum in der Bronzezeit. Symposium Baia-Mare, 7-10 Oktober 1998*, *BiblMarmatia* 1, Baia-Mare, 2001, p. 191-214.
- Gogâltan 2008 Fl. Gogâltan, Locuirile din „Piața Alimentară”, din preistorie până în evul mediu, în D. Isac, Fl. Gogâltan, L. Calian, R. Barb, F. Niță, I. Socol, *Contribuții arheologice la istoria orașului Dej*, Cluj-Napoca, 2008, p. 26-68.
- Gogâltan 2009 Fl. Gogâltan, A Late Bronze Age dwelling at Iernut-Cătunul Sfântu Gheorghe „Monument”, Mureș district, în Berecki S., Németh E.R., Rezi B. (Ed.), *Bronze Age Communities in the Carpathian Basin. Proceedings of the International Colloquium from Târgu Mureș*, Cluj-Napoca, 2009, p. 103-141.
- Gogâltan, Isac 1995 Fl. Gogâltan, A. Isac, Die spätbronzezeitliche Siedlung von Cășeu (I), în *EphemNap*, V, 1995, p. 5-26.
- Gogâltan et alii 1992 Fl. Gogâltan, S. Cociș, A. Paki, Săpături de salvare la Cluj-Becaș – 1989, în *EphemNap*, II, 1992, p. 7-17.
- Gogâltan et alii 2004 Fl. Gogâltan, I.Al. Aldea, A. Ursuțiu, Raport preliminar asupra investigațiilor arheologice de la Gligorești „Holoame”, com. Luna, jud. Cluj (1994-1996), în *Apulum*, XLI, 2004, p. 61-101.
- Goos 1876 C. Goos, Chronik der archäologischen Funde Siebenbürgens. Im Auftrage des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, în *AVSL. NF, XIII, h. 2*, 1876, p. 203-338.
- Hica-Cîmpeanu 1980 I. Hica-Cîmpeanu, Din colecțiile Muzeului de Istorie al Transilvaniei. Donația Torma Karoly, în *AMN*, XVII, 1980, p. 653-665.
- Horedt 1967 K. Horedt, Problemele ceramicii din perioada bronzului evoluat în Transilvania, în *StComBrukenthal*, 13, 1967, p. 137-156.
- Kacsó 1987 C. Kacsó, Beiträge zur Kenntnis des Verbreitungsgebietes und der Chronologie der Suci de Sus-Kultur, în *Dacia N.S.*, XXXI, 1987, p. 51-75.
- Kacsó 1993 C. Kacsó, Contribuții la cunoașterea Bronzului târziu din nordul Transilvaniei. Cercetările de la Suci de Sus și Groșii Țibleșului, în *RevBistriței*, VII, 1993, p. 29-49.
- Kacsó 1994 C. Kacsó, Contribuții la cunoașterea Bronzului târziu din nordul Transilvaniei. Cercetările de la Lăpuș-„Gruiul Târgului”, în *CRISIA*, XXIV, 1994, p. 9-21.
- Kacsó 1995 C. Kacsó, Noi date cu privire la prima fază a culturii Suci de Sus, în *Apulum*, 32, 1995, p. 83-99.
- Kacsó 1999 C. Kacsó, Date noi cu privire la preistoria Maramureșului, în *Angustia*, 4, 1999, p. 55-70.
- Kacsó 2007 C. Kacsó, Descoperiri de bronzuri din nordul Transilvaniei (I). Colecția Ferencz Floth, Baia-Mare, 2007.
- Kacsó 2009 C. Kacsó, Depozitul de bronzuri de la Uriu (I), în *RevBistriței*, XXIII, 2009, p. 9-30.
- Marinescu 1979 G. Marinescu, Depozitul de bronzuri de la Agrieș (com. Târlișua, jud. Bistrița-Năsăud) și unele probleme ale bronzului târziu în Transilvania nord-estică, în *Apulum*, XVII, 1979, p. 91-101.
- Marinescu 1995 G. Marinescu, Cercetări și descoperiri arheologice de epoca bronzului în nord-estul Transilvaniei, II, în *RevBistriței*, IX, 1995, p. 49-124.
- Marinescu G. G. 2010 G. G. Marinescu, Prima epocă a fierului (Hallstatt) în Bazinul Someșului Mare (rezumatul tezei de doctorat), Alba-Iulia, 2010.
- Marta 2009 L. Marta, The Late Bronze Age settlements of Petea-Csengersima, Satu-Mare, 2009.
- Martian 1909 J. Martian, Archäologisch- prähistorisches Repertorium für Siebenbürgen, în *MAGW*, XXXIX, 1909.
- Marțian 1920 I. Marțian, Repertoriu arheologic pentru Ardeal, Bistrița, 1920.
- Neigebaur 1851 J.F. Neigebaur, Dacien aus den Ueberesten des Klassischen Alterthums, mit besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen. Kronstadt, 1851.

- Pop 2005 D. Pop, Câteva considerații privind stadiul cercetării culturii Suciului de Sus și a grupului Lăpuș, în *StcomSatuMare, Seria Arheologie*, XXII/1, 2005, p. 61-92.
- Pop 2010 D. Pop, The Bronze Age Settlement at Lăpușel „Mociar”, Maramureș County, în N. Bolohan, Fl. Mățău, F.A. Tencariu (Ed.), *Signa Praehistorica. Studia in honorem magistri A. László septuagesimo anno*, Iași, 2010, p. 283-319.
- Protase, Gaiu, Marinescu 1997 D. Protase, C. Gaiu, G. Marinescu, Castrul roman și așezarea civilă de la Ilișua, Bistrița, 1997.
- Rethy 1901 L. Réthy, Szolnok-Dobokavármegye ősrégészete, în K. Tagányi, L. Réthy, J. Pokoly, Szolnok-Dobokavármegye Monographiája, I, Deés, 1901, p. 97-154.
- Roska 1932 M. Roska, Depozitul de bronz dela Uriul de Sus (județul Someș), în *A.C.M.I.T., 1930-1931 (1932)*, p. 77-79.
- Roska 1942 M. Roska, Erdély régészeti repertórium I. Őskor, Kolozsvár, 1942.
- Socaci 2010 A. Socaci, O piesă inedită din bronz descoperită la Beclean (jud. Bistrița-Năsăud), în *Angustia*, 14, 2010, p. 289-292.
- Soroceanu 1973 T. Soroceanu, Descoperirile din epoca bronzului de la Obreja (jud. Alba), în *AMN, X*, 1973, p. 493-515.
- Torma 1864-1865 K. Torma, Az Also- Ilosvai római álotábor s műemlékei, în *ErdMúzÉvk*, III, 1864-1865, p. 10-67.
- Vlassa 1973 N. Vlassa, Săpăturile arheologice de la Coldău (jud. Bistrița-Năsăud), în *AMN, X*, 1973, p. 11-37.

A settlement belonging to the Late Bronze Age discovered at Ilișua (Uriu commune, Bistrița-Năsăud County) (Abstract)

Ilișua is a village (Bistrița-Năsăud County) (Fig. 1), geographically located on the lower course of Ilișua river, one of the tributaries of the Someșul Mare river. Here was discovered, by chance, a prehistoric settlement in the „Podoraucă” landmark (Fig. 2 / a).

The following investigations, conducted by Dr. Fl Gogâltan in spring of 2009, on the settlement, were well defined visually the extent on a freshly ploughed field, owned by I. Râpan (Fig. 2 / b).

On this occasion various archaeological materials were collected (Pl. I-XV), of which most is Late Bronze Age ceramics, known in the repertoire of the Suciului de Sus and Wietenberg cultures. The prehistoric habitation is located in the high valley of the Ilișua river, about 300 m north of its confluence with a small stream, which flows from Hășmaș Valley (Fig. 3 / a). Also, based on pottery scattered on the ground, we established the perimeter of the settlement with GPS in the fall of 2011. So we found out that the settlement is relatively large (Fig. 3 / b). We do not exclude the possibility that this settlement could be contemporary with some prehistoric habitation and discoveries from Uriu-Ilișua area (Fig. 3 / c).

Ceramic fragments found at Ilișua present typological-decorative characteristics similar to those found in the settlements from Lăpușel „Mociar” and Cășeiu „Cetățele”. From the chronological point of view, the archaeological site can be classified in the transition phase from the culture Suciului de Sus to the Lăpuș group (Late Bronze Age II-Hallstatt A₁).

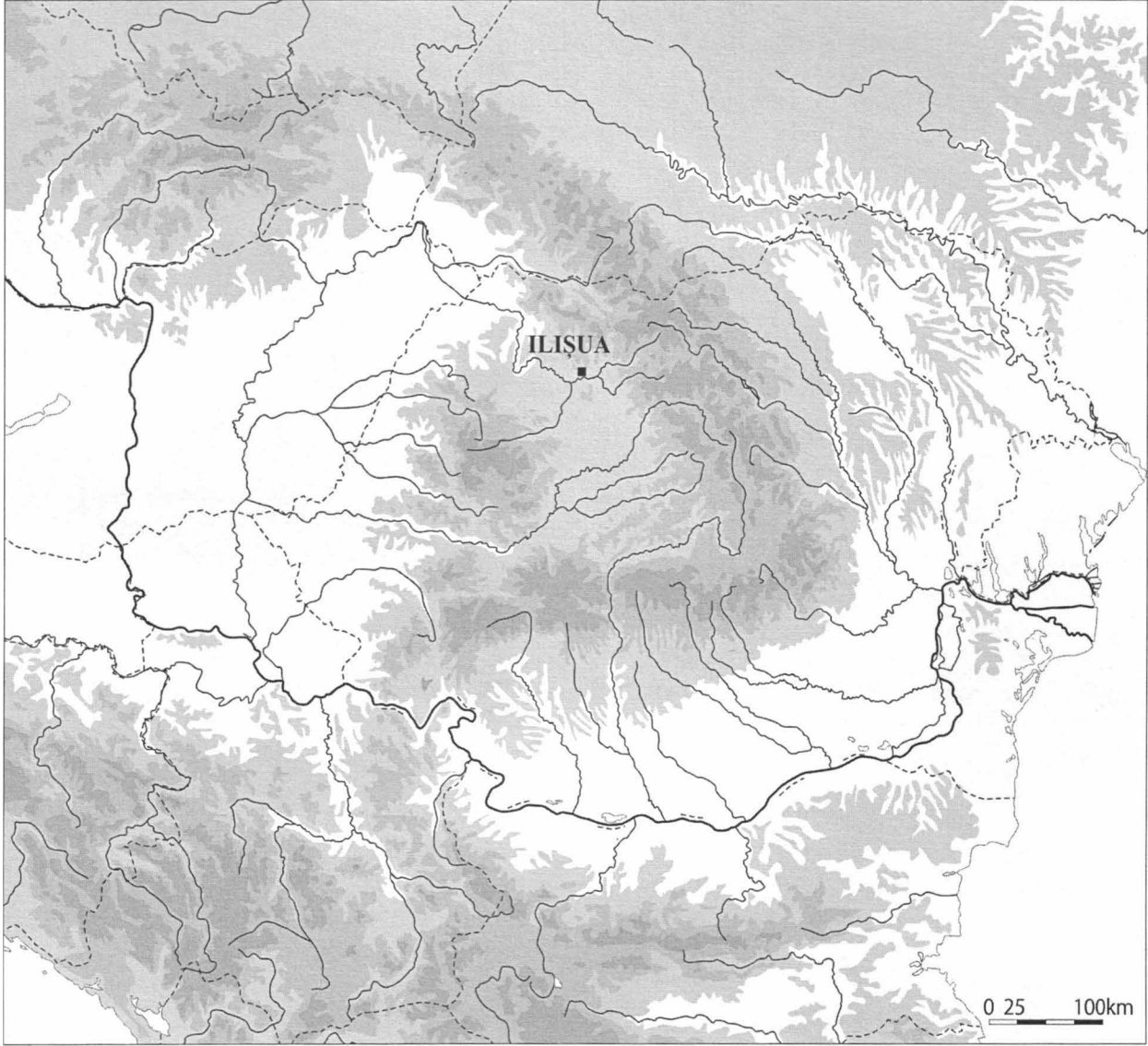

Fig. 1. Ilișua. Localizare geografică / Ilișua. Geographic location.

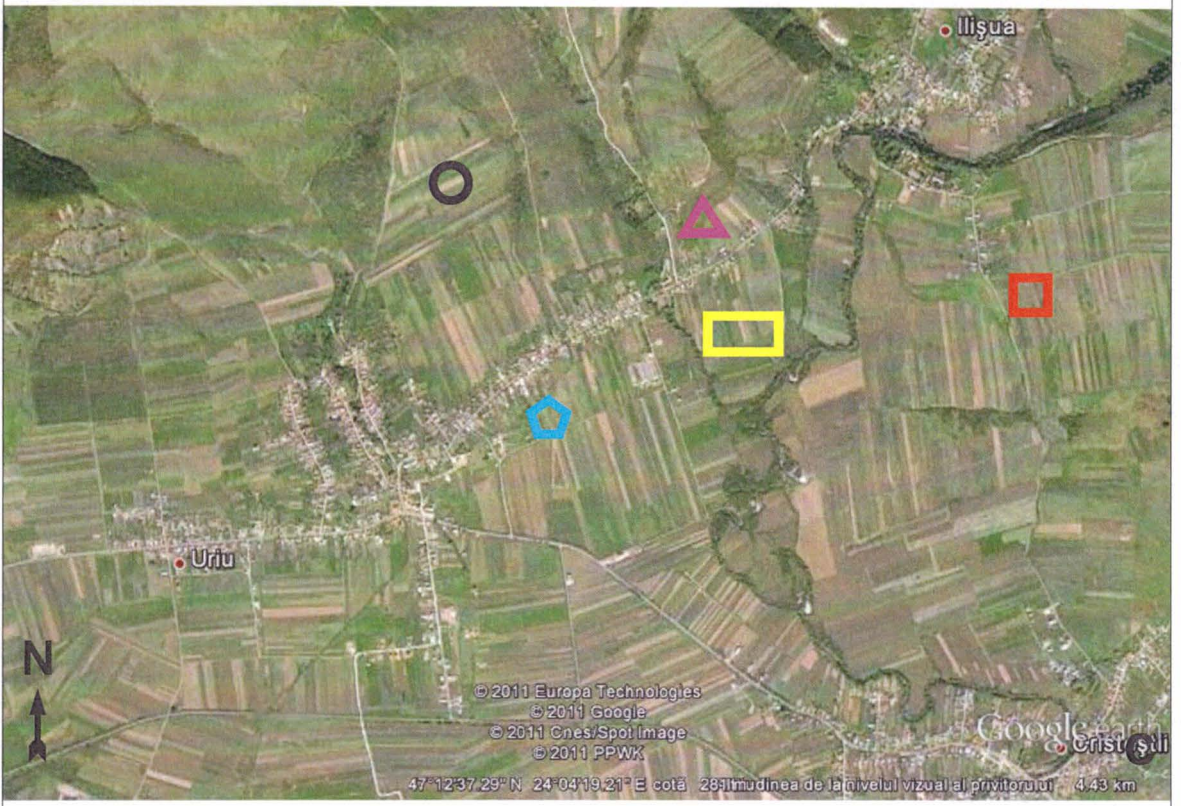
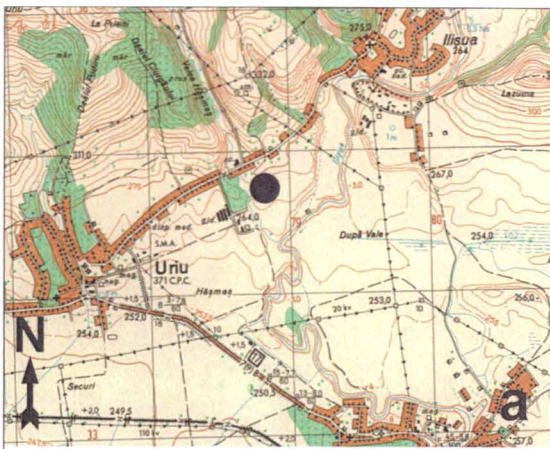

a

b

Fig. 2. Ilișua „Podoraucă”. a. Vedere generală dinspre nord, iunie 2009 (foto. A. Socaci) / b. Așezarea văzută dinspre sud-est, aprilie 2009 (foto. A. Socaci). / Ilișua "Podoraucă". a. General view from north, June 2009 (photo A. Socaci) / b. South-eastern view on the settlement, April 2009 (photo A. Socaci).

LEGENDA

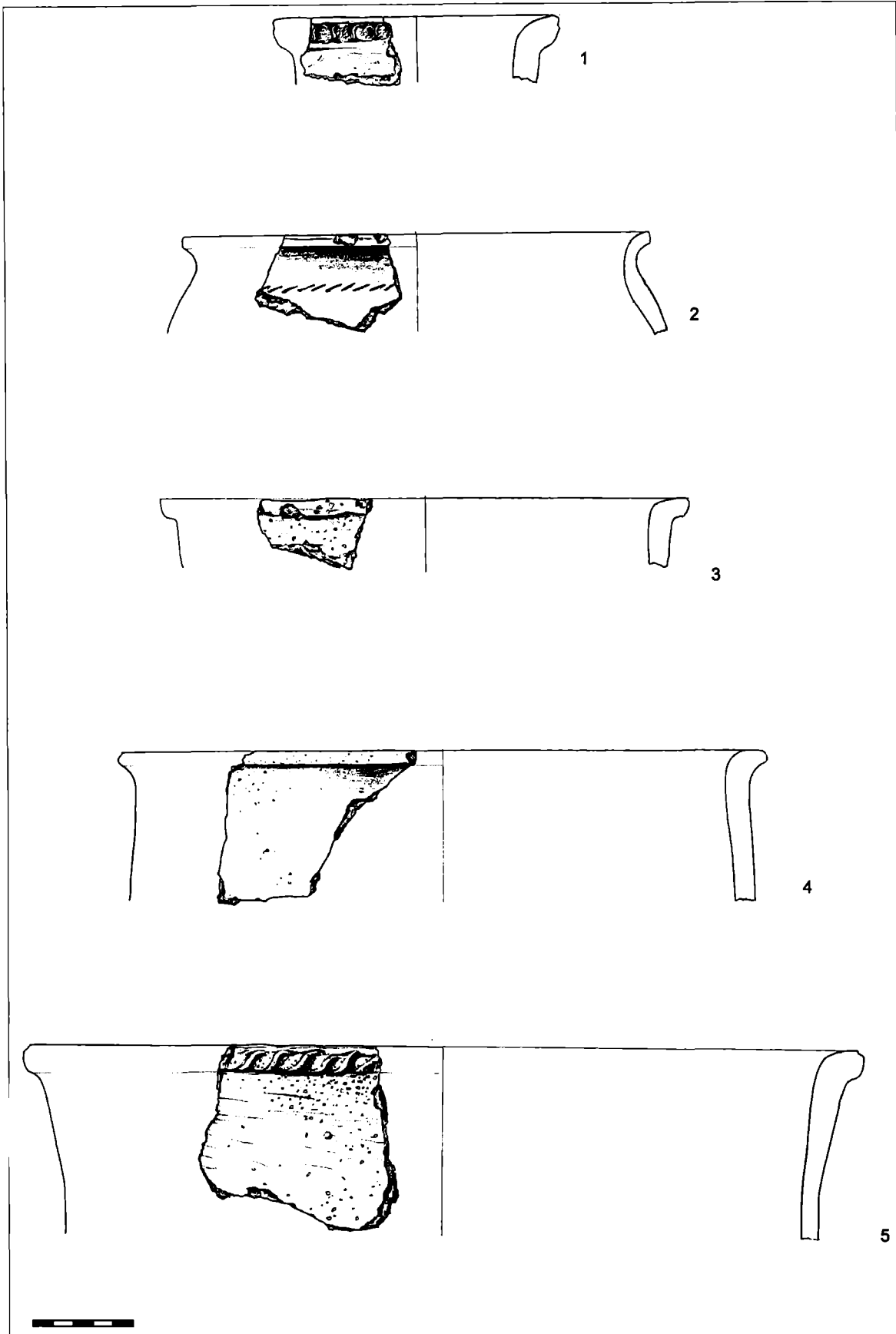
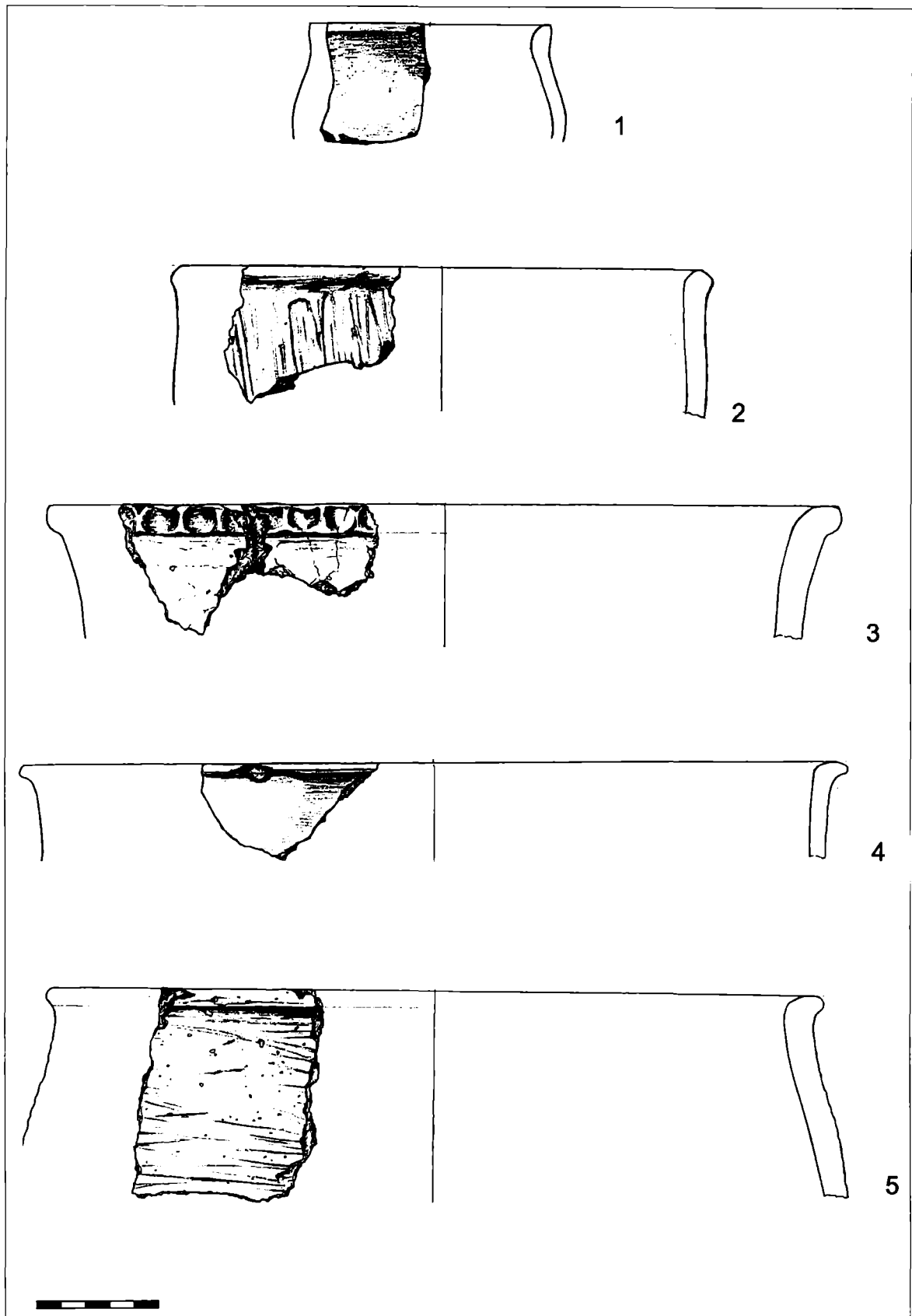
- „Podoraucă” - Așezare bronz târziu.
- „Castru” - Așezare bronz târziu.
- „Podoraucă” - Așezare hallstatt timpuriu.
- „Între drumuri” - Așezare bronz târziu.
- „Kövecses dúlő” („Mezuină pietroasă”) - Depozit de bronzuri.

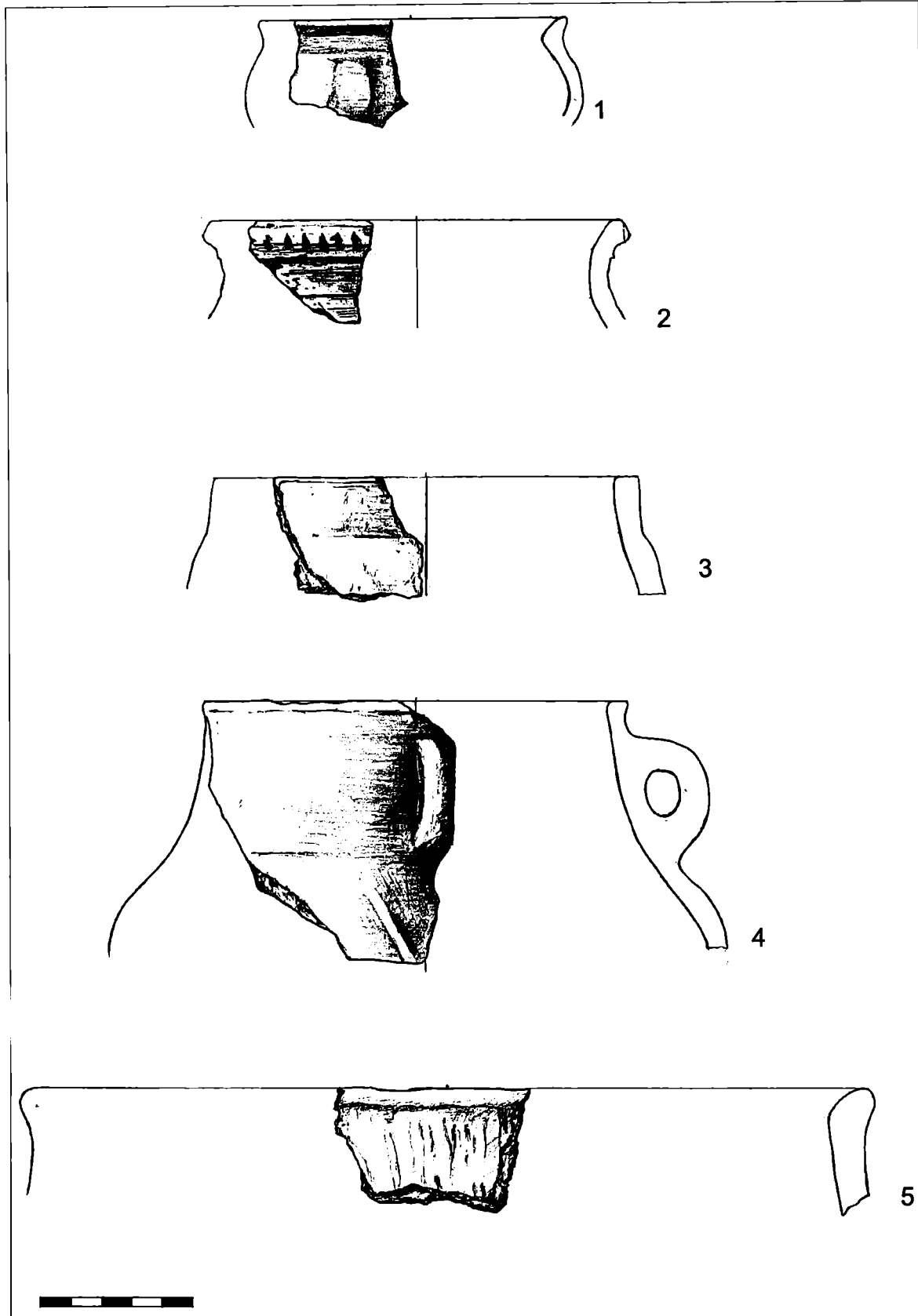
Fig. 3. a. Amplasarea topografică a sitului arheologic; b. Disponerea și întinderea așezării preistorice (sursa ANCP, plan topografic Centrul de Studii Române) / c. Teritoriul cu descoperiri arheologice din zona Uriu-Ilișua (sursa Google Earth) / a. Topographic survey of the archaeological site / b. The arrangement and the extent of the prehistoric settlement (source ANCP, topographic plan Romanian Studies Center.) / c. The area with archaeological discoveries from Uriu-Ilișua (source Google Earth).

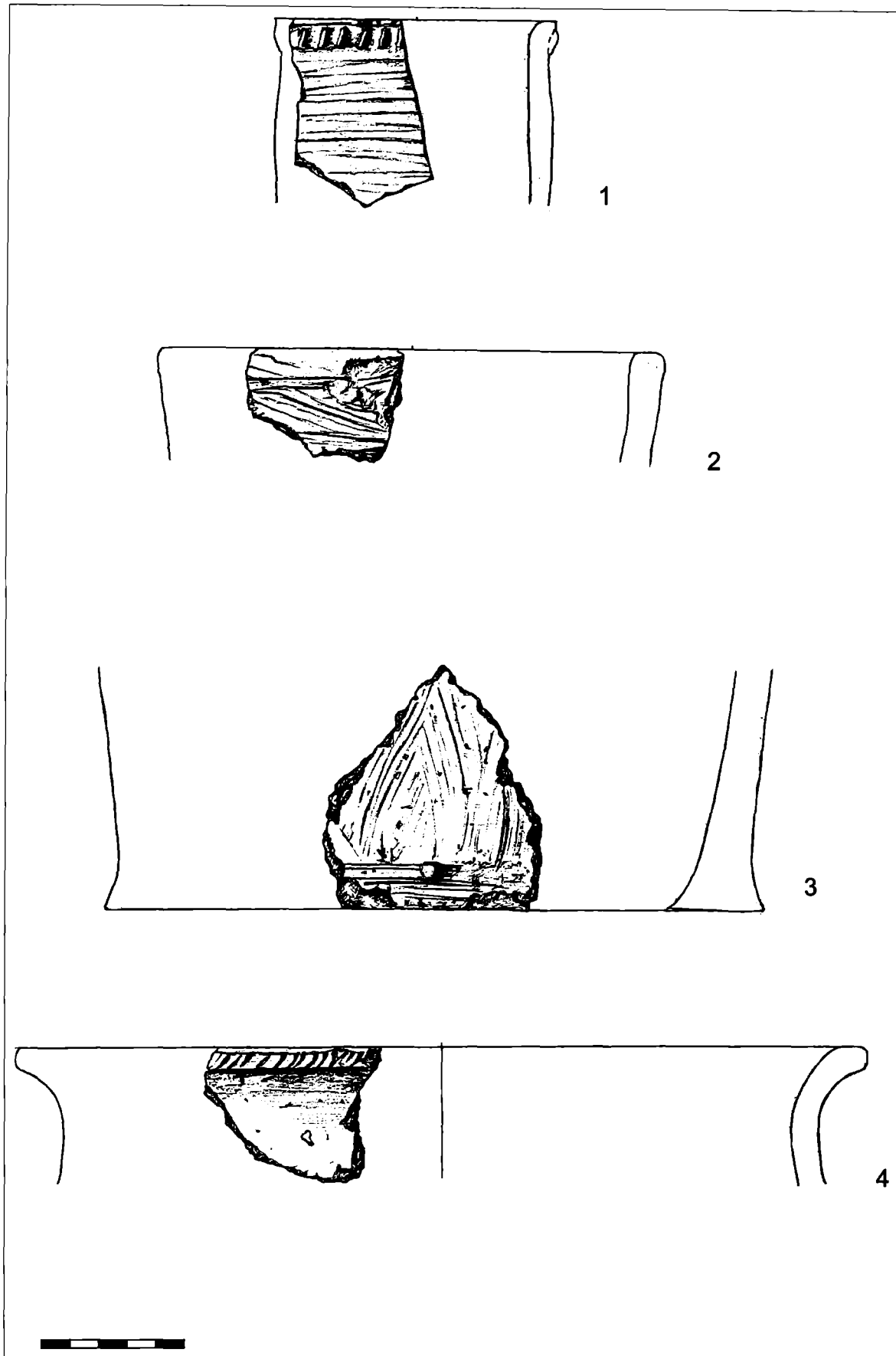
Pl. I/1-5. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

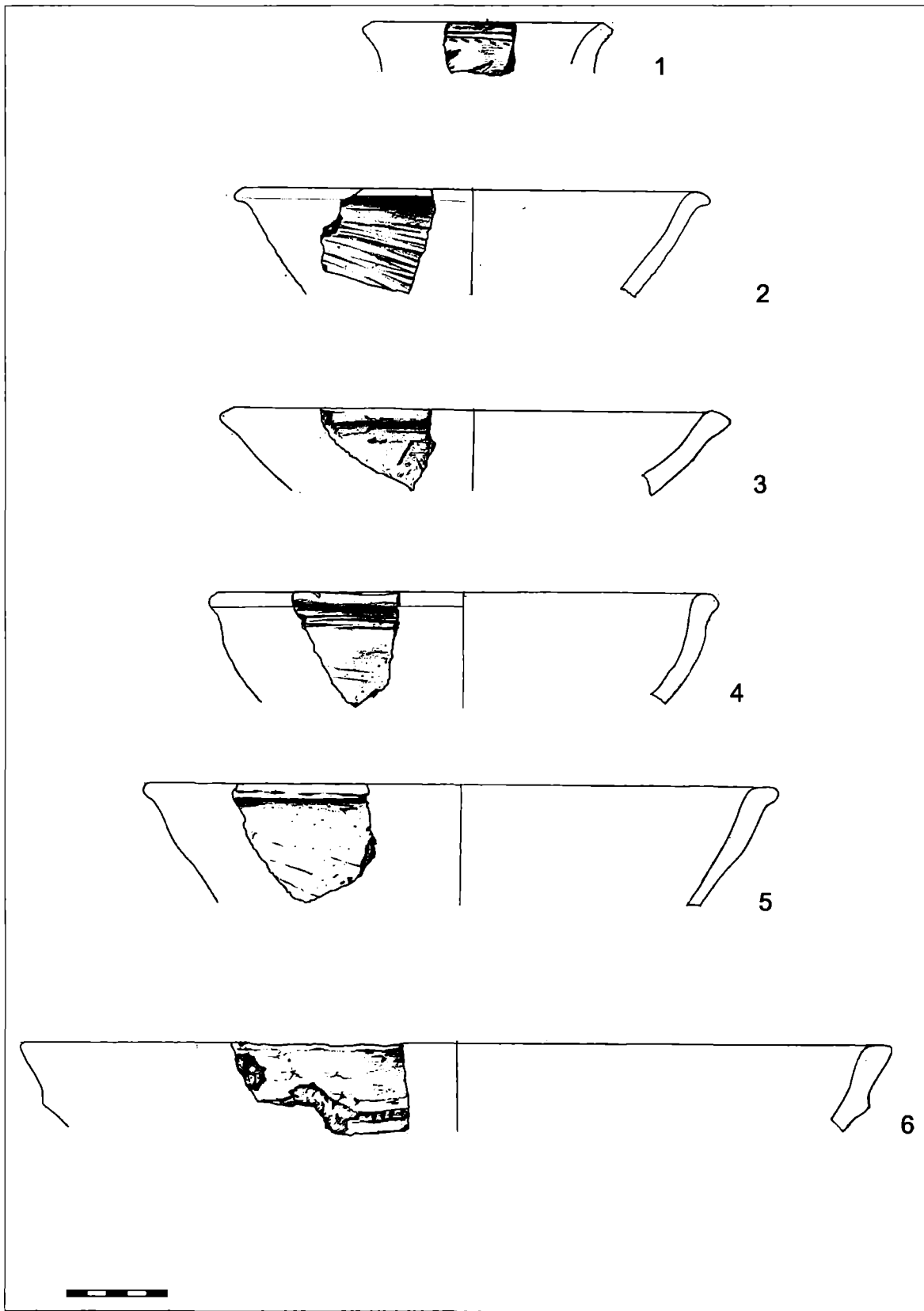
Pl. II/1-5. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

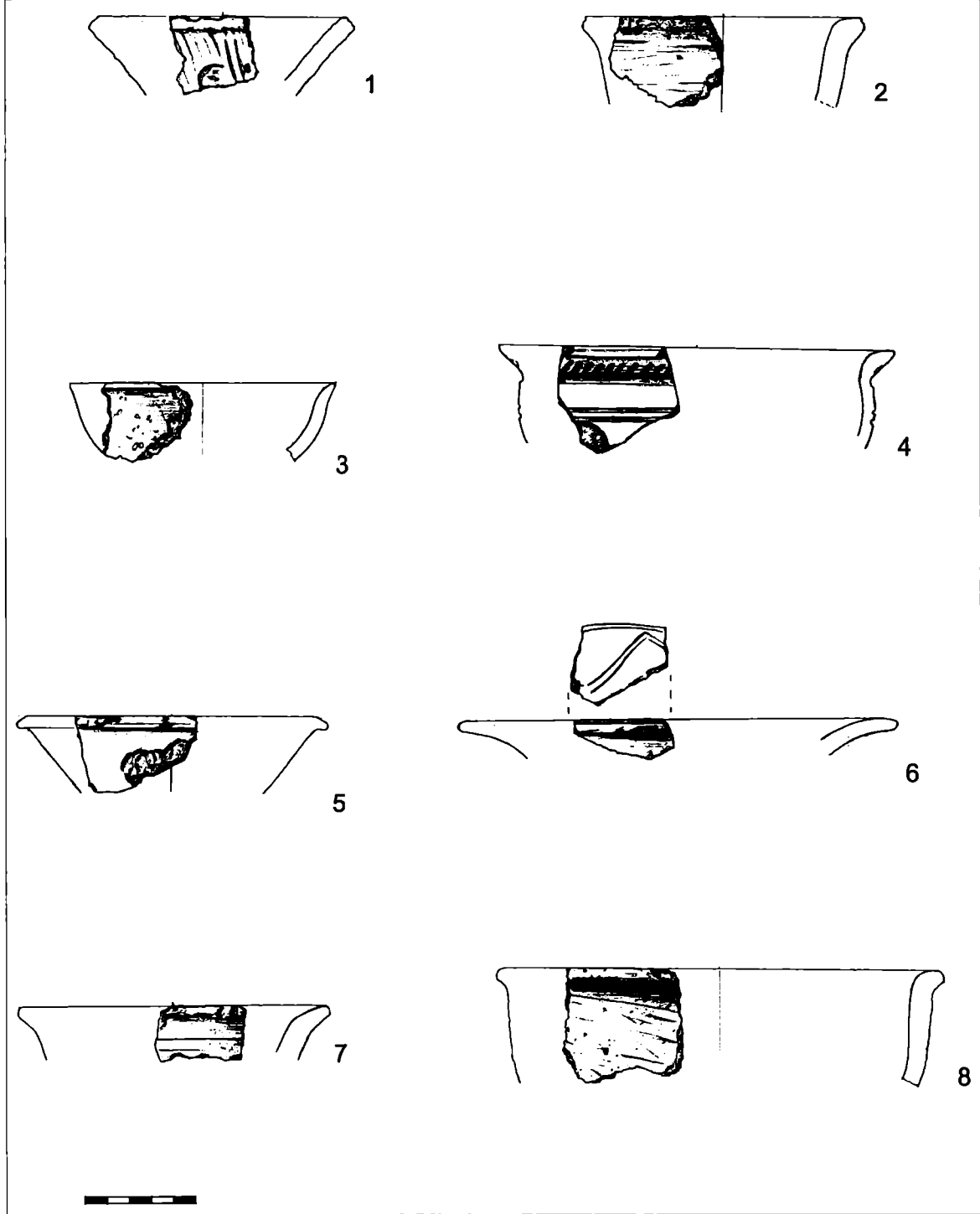
Pl. III/1-5. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

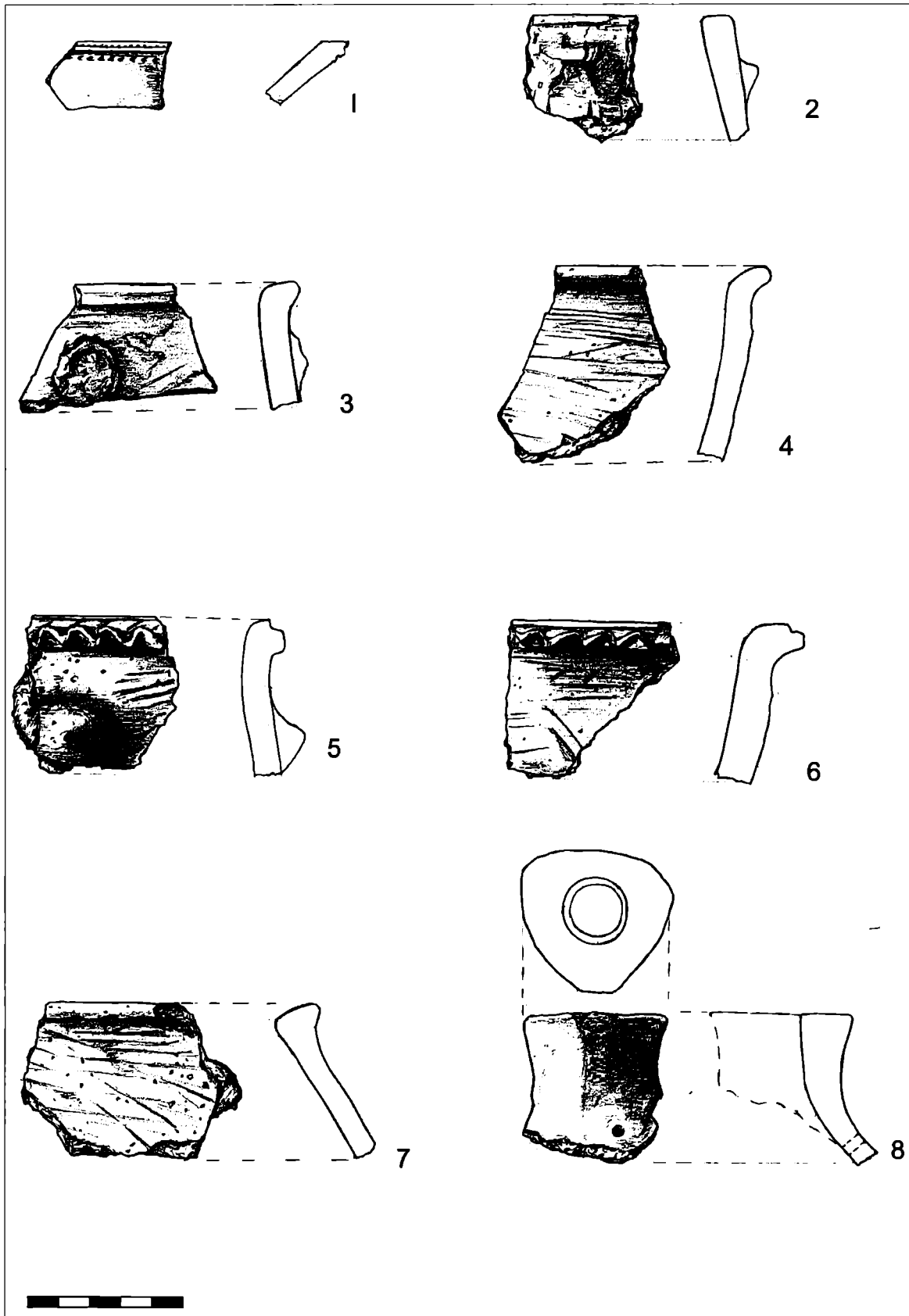
Pl. IV/1-4. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

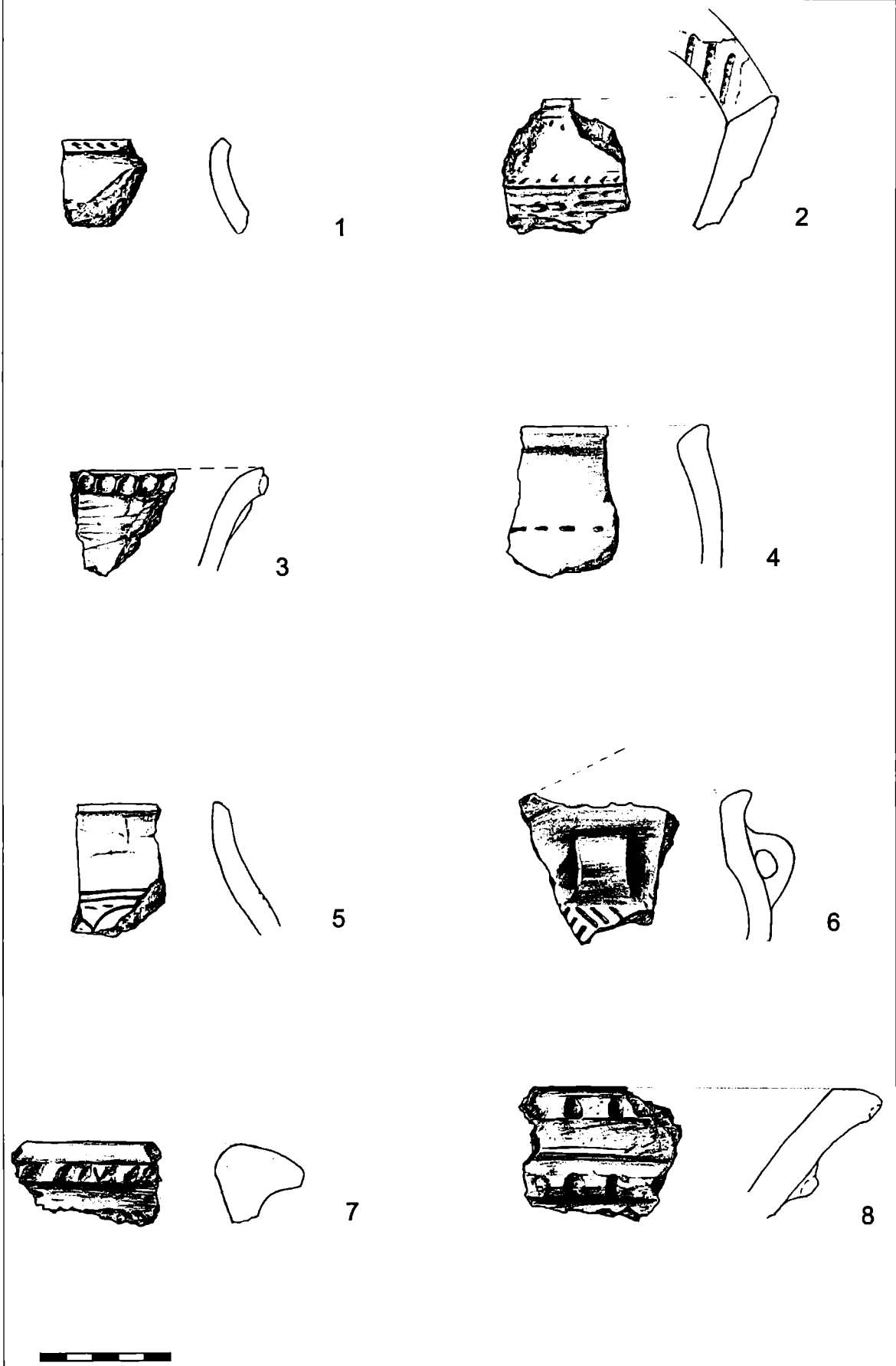
Pl. V/1-6. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua ”Podorauca”. Archaeological materials.

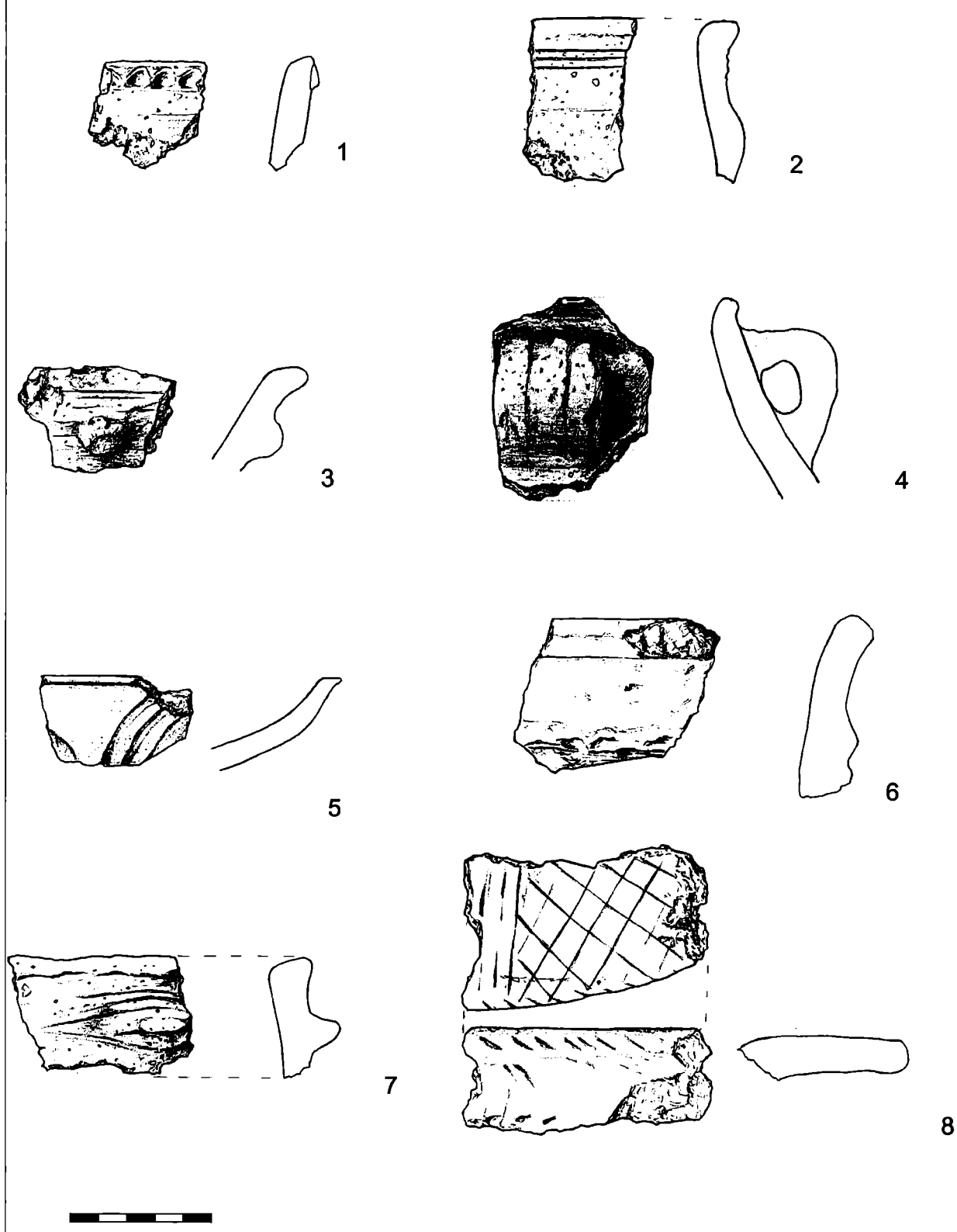
Pl. VI/1-8. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

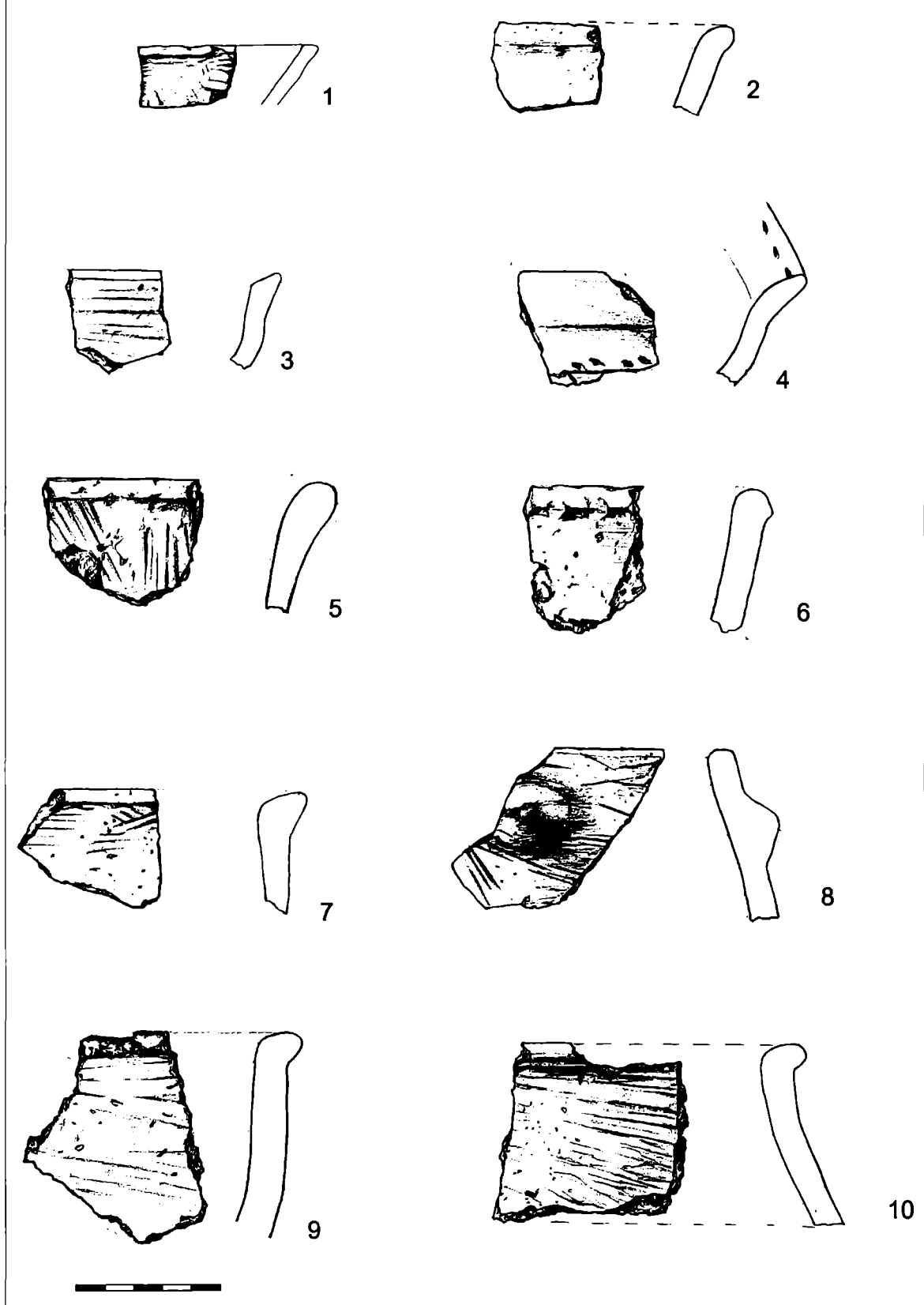
Pl. VII/1-8. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua ”Podorauca”. Archaeological materials.

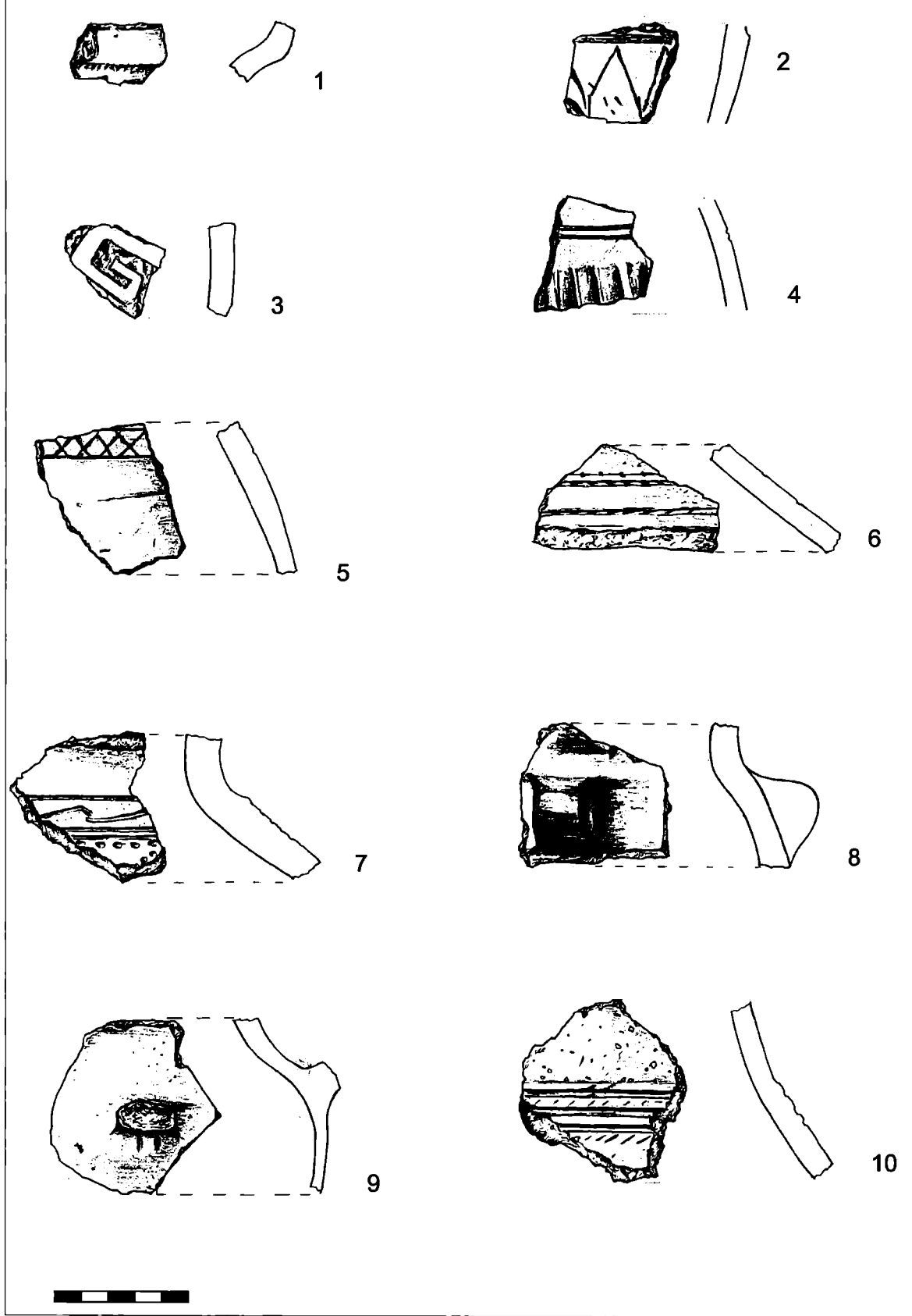
Pl. VIII/1-8. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

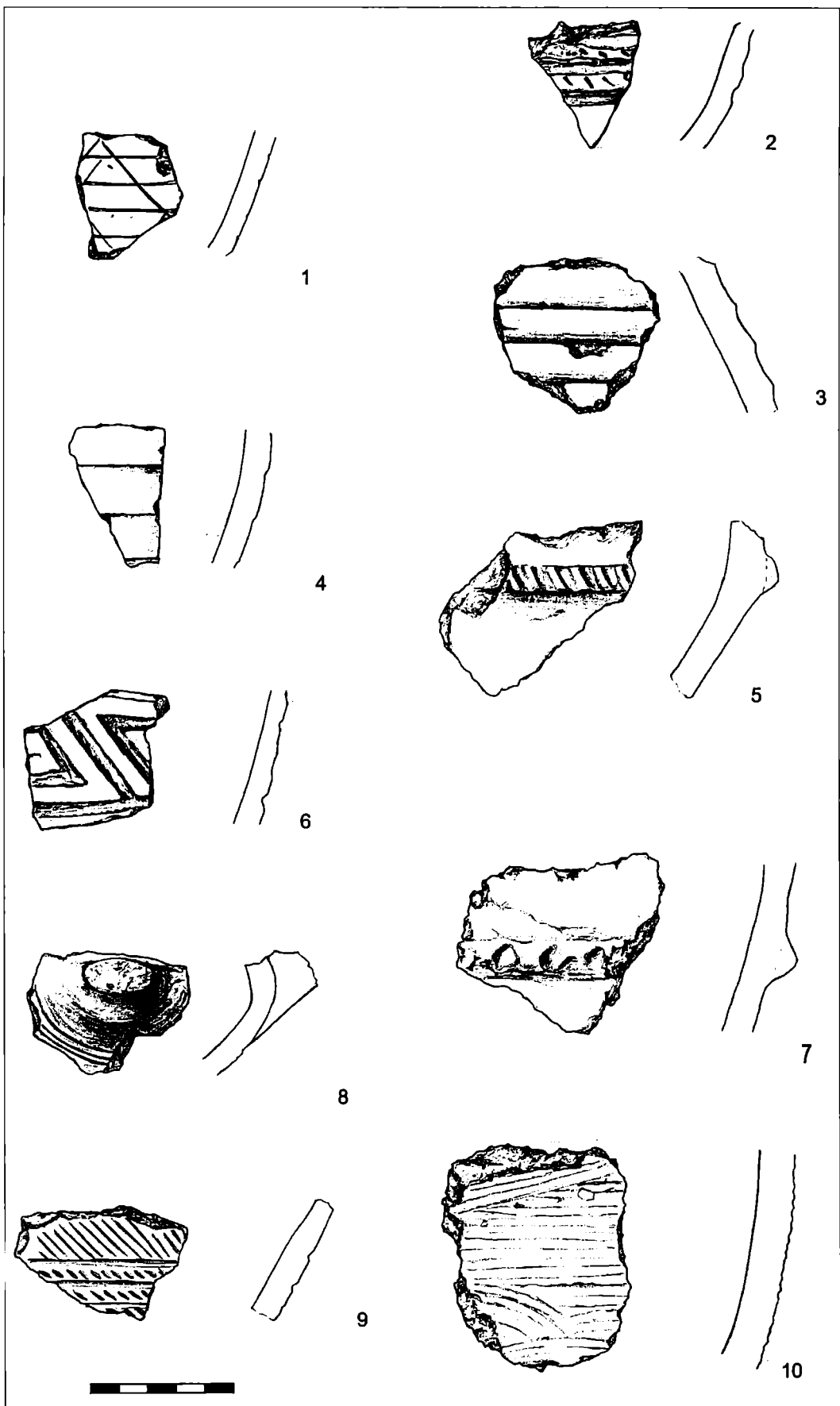
Pl. IX/1-8. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

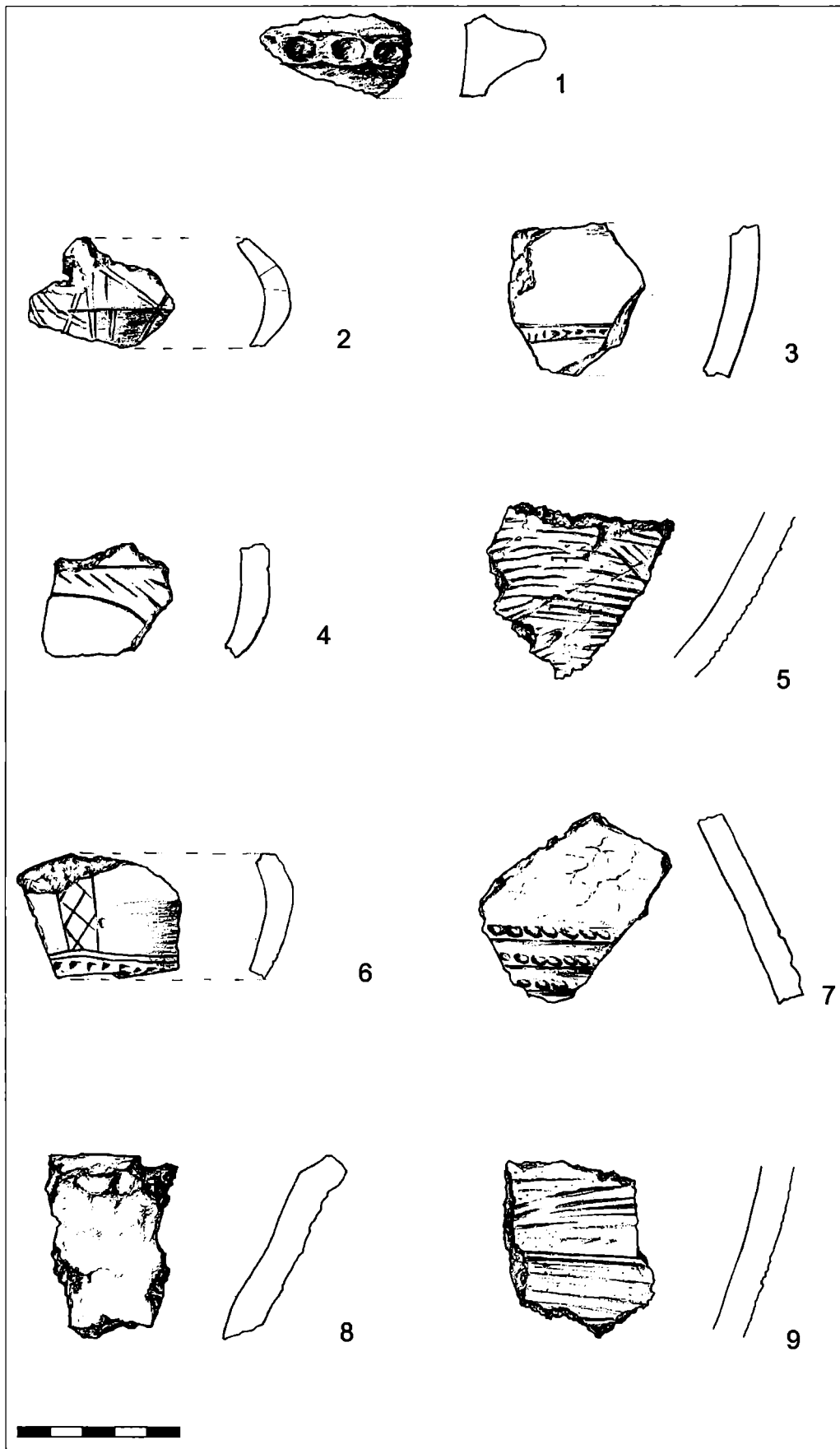
Pl. X/1-10. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

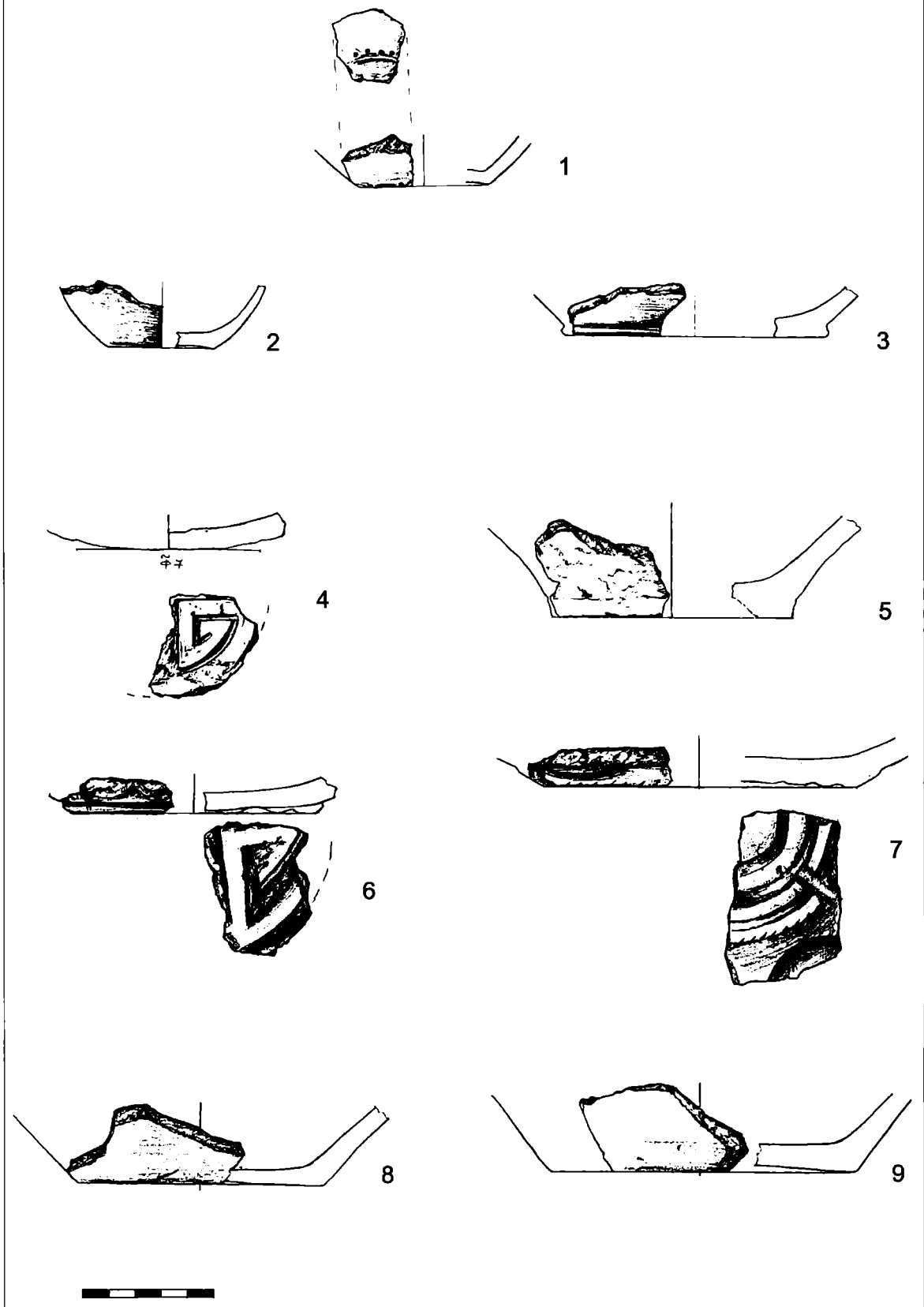
Pl. XI/1-10. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

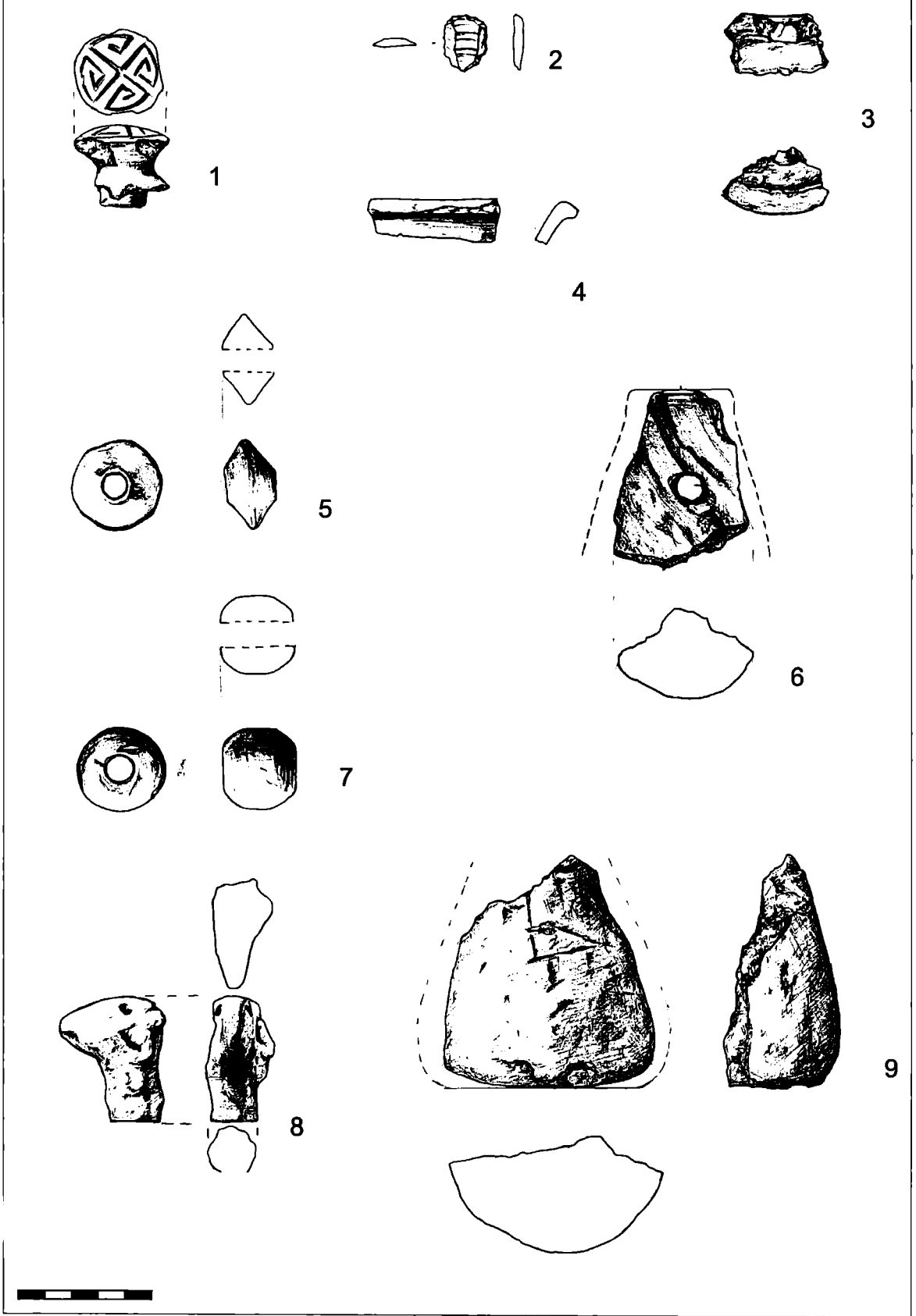
Pl. XII/1-10. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

Pl. XIII/1-9. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials

Pl. XIV/1-9. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.

Pl. XV/1-9. Ilișua „Podorauca”. Materiale arheologice. / Ilișua "Podorauca". Archaeological materials.